

Kennisbasis startende leraar

Welkom op de website behorend bij de boeken: *Werken in het basisonderwijs* (2e druk) en *Pedagogisch-didactisch begeleiden* (3e druk), welke aansluiten op de Kennisbasis voor de startende leraar. De website volgt de structuur van de boeken.

Wanneer pabostudenten met de stages beginnen, komt er veel op hen af. Het is goed dat zij dan al over de nodige praktijkkennis beschikken. Deze elementaire kennis staat in de twee boeken die aansluiten op de Kennisbasis voor de startende leraar: *Werken in het basisonderwijs* en *Pedagogisch-didactisch begeleiden*. De boeken zijn onmisbaar bij het voorbereiden van lessen en het maken van opdrachten.

Werken in het basisonderwijs gaat in op algemene bekwaamheden: Samenwerken met collega's, met de omgeving, reflectie en professionele ontwikkeling. **Pedagogisch-didactisch begeleiden** behandelt de bekwaamheden van een leerkracht in de onderwijssituatie met leerlingen: inter-persoonlijk, pedagogisch, didactisch en organisatorisch.

Op deze website staan suggesties voor verwerkingsactiviteiten. Deze zijn praktijkgericht en doen nadrukkelijk een beroep op eigen inzichten en ideeën. Veel kennis kun je vinden in het boek, maar vaak heb je aanvullende informatie nodig. Het is dan de bedoeling dat je zelf op zoek gaat naar die informatie. Op die manier kun je onderwerpen verder uitdiepen en leer je hoe je zelfstandig je vakkennis op peil houdt.

Verder bevat deze website literatuursuggesties en aanvullend materiaal.

De boeken: *Werken in het basisonderwijs* en *Pedagogisch-didactisch begeleiden*, kun je bestellen bij de (online) boekwinkel. Meer informatie en bestellen, zie de volgende links:

[Werken in het basisonderwijs](#)

[Pedagogisch didactisch begeleiden](#)

Algemeen

De boeken in de reeks 'Kennisbasis voor de startende leraar' zijn geschreven voor leerkrachten in opleiding, zowel via het reguliere als het korte leertraject, en zijn gericht op de beroepspraktijk. De boeken kunnen zelfstandig worden verwerkt en zijn daarom te gebruiken in diverse onderwijsconcepten.

Het is niet noodzakelijk de boeken systematisch door te werken. Afhankelijk van de persoonlijke leerbehoefte kan een keuze worden gemaakt uit de onderwerpen die worden behandeld.

Werken in het basisonderwijs is een afwisselende en verantwoordelijke baan. Afwisselend, omdat je als leerkracht veel verschillende dingen doet en met veel verschillende mensen werkt. Verantwoordelijk, omdat

je met kinderen werkt. In het basisonderwijs legt de leerkracht de basis voor een succesvolle persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling van een kind. Het geeft veel voldoening als een kind na acht jaar de school verlaat met zelfvertrouwen en met voldoende bagage.

Een leerkracht heeft voldoende basiskennis nodig om zelfverzekerd en kundig te werken. De zeven competenties die een leraar primair onderwijs ontwikkelt, laten dit ook zien. Je bent interpersoonlijk, pedagogisch, vakinhoudelijk, didactisch en organisatorisch competent. Op schoolniveau kun je goed met collega's en met ouders samenwerken en een bijdrage leveren aan een goedlopende schoolorganisatie. En om competent te blijven, werk je voortdurend aan je eigen ontwikkeling en professionalisering.

Kinderen begeleiden in het onderwijs vraagt om een flexibele, passende houding en om kennis van de onderwijspraktijk. Als je voor het eerst de klas ingaat, komt er heel wat op je af. Het is dan erg handig als je over de nodige praktijkgerichte basiskennis beschikt. Die vind je in de serie boeken 'Kennisbasis voor de startende leraar'.

Werken in het basisonderwijs

Werken in het basisonderwijs sluit aan bij de competenties op schoolniveau (de SBLcompetenties 5, 6 en 7). Je maakt kennis met het onderwijs in Nederland en de maatschappelijke context waarin dat plaatsvindt. Je verdiept je in de levensbeschouwelijke achtergrond en de onderwijskundige visie van scholen. Op welke school voel jij je thuis? Samenwerken met collega's en het contact met ouders is een belangrijk onderdeel, want goed onderwijs maak je samen. Reflectie op je eigen beroepshouding en functioneren in de school is ten slotte een essentiële vaardigheid om steeds competentier te worden.

Pedagogisch-didactisch begeleiden

Pedagogisch-didactisch begeleiden sluit aan bij de competenties die je nodig hebt bij de begeleiding van kinderen in de klas (de SBL-competenties 1, 2, 3 en 4). Je bent pedagogisch, interpersoonlijk, didactisch en organisatorisch competent. Deze competenties zijn beschreven in respectievelijk deel A, deel B, deel C en deel D van dit boek.

Opvoeden en onderwijs horen bij elkaar, vandaar de titel Pedagogisch-didactisch begeleiden. Het een kun je niet los zien van het ander. Alleen zal het ene moment het accent liggen op het pedagogische aspect (het optimaal laten verlopen van de sociaal-emotionele ontwikkeling), en het andere moment op het vakinhoudelijke en didactische aspect. Dan gaat het erom wat kinderen leren en hóe ze leren. De kennis en de vaardigheden die zij zich eigen maken, hebben ze nodig om zowel persoonlijk als maatschappelijk goed te functioneren.

Werken in het basisonderwijs

Werken in het basisonderwijs gaat in op algemene bekwaamheden: Samenwerken met collega's, met de omgeving, reflectie en professionele ontwikkeling.

De suggesties voor verwerkingsactiviteiten, literatuur en aanvullend materiaal bij de hoofdstukken van het boek zijn hier te vinden. De website volgt de structuur van het boek: Delen A t/m D met bijbehorende hoofdstukken 1 t/m 13 zijn aan de linkerkzijde te vinden.

Deel A Oriëntatie op school en beroep

- [Hoofdstuk 1: Leerkracht in het basisonderwijs](#)
- [Hoofdstuk 2: Onderwijs in ontwikkeling](#)
- [Hoofdstuk 3: Traditionele vernieuwingsscholen](#)
- [Hoofdstuk 4: Onderwijskundige stromingen](#)

Deel B Houding en beroep

- [Hoofdstuk 5: Beroepshouding](#)
- [Hoofdstuk 6: Algemene beroepsvaardigheden](#)
- [Hoofdstuk 7: Beroepsbekwaamheid ontwikkelen](#)

Deel C Competent met collega's

- [Hoofdstuk 8: Organisatie van de school](#)
- [Hoofdstuk 9: Samenwerken met collega's](#)

Deel D Competent met de omgeving

- [Hoofdstuk 10: Ouders als partners](#)
- [Hoofdstuk 11: Contacten met derden](#)
- [Hoofdstuk 12: Zorgverbreding](#)
- [Hoofdstuk 13: Onderwijskansen bieden](#)

Hoofdstuk 1: Leerkracht in het basisonderwijs

Dit hoofdstuk geeft een algemene schets van de basisonderwijs in Nederland, de functie ervan en van het beroep leerkracht.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten bij Hoofdstuk 1: Leerkrachten in het basisonderwijs](#)

Opdrachten hoofdstuk 1: Leerkracht in het basisonderwijs

1. Beeld van de stageschool

Als je op een nieuwe school gaat stage lopen, is het nuttig om snel een beeld te krijgen van de school. Een van de mogelijkheden is het maken van een presentatie waarin je een beeld schetst van de stageschool. Je kunt die presentatie op verschillende manieren vormgeven. Je kunt er bijvoorbeeld een werkstuk van maken, een stripverhaal, een posterpresentatie, een PowerPointpresentatie, een website, een video- of een fotoreportage. Als je samen met iemand anders van je opleiding op dezelfde school stage loopt, kun je de presentatie samen maken.

Hoe kun je dat doen?

- * Maak op basis van de informatie in dit hoofdstuk een lijst van onderwerpen die aan de orde moeten komen. Doe dit in de vorm van vragen. Vul dit aan met vragen die jij belangrijk vindt.
- * Bedenk hoe je de presentatie wilt vormgeven en geef de grote lijnen aan.
- * Verzamel materiaal voor de presentatie en zoek een antwoord op de vragen. Maak hierbij gebruik van verschillende bronnen: je eigen waarneming, collega's, ouders en kinderen, de website van de school, de schoolgids en het schoolplan.
- * Maak de presentatie.
- * Schrijf tot slot een kort evaluatieverslag. De volgende vragen kunnen daarin aan de orde komen.
 - Hoe vond je het om aan deze activiteit te werken?
 - Wat vind je van het resultaat? Waarover ben je tevreden en wat zul je de volgende keer anders doen?
 - Wat vond je prettig aan deze school en waarbij stel je vragen? Motiveer je antwoord. Denk daarbij aan de grondslag van de school, de sfeer, en de normen en waarden van de school.

2. Leerkracht in het basisonderwijs

Met behulp van deze opdracht reflecteer je op jouw keuze voor het beroep leraar. Je kunt daarbij denken aan de volgende vragen.

- * Wat vind je aantrekkelijk aan werken in het onderwijs?
- * Met welke leeftijdsgroep wil je het liefst werken en waarom?
- * Welke persoonlijke eigenschappen en competenties waar je al over beschikt, zorgen ervoor dat jij een goede leraar zult worden? Wat vind je op dit moment nog erg moeilijk?

Hoe kun je dat doen?

Je kunt deze activiteit op verschillende manieren uitwerken. Kies de werkwijze die het beste bij jou past.

* Schrijf een verslag waarin je een antwoord geeft op de vragen. Licht je antwoord toe met voorbeelden uit de praktijk.

* Bespreek de drie vragen van deze opdracht in een groepje. Wissel ervaringen uit en geef commentaar op elkaars reacties.

* Surf naar <http://www.werkeninhetonderwijs.nl>.

Speel het spel 'Jij voor de klas?' (de link vind je ondermeer op de startpagina) en bekijk de onderdelen van het menu 'Leraar'. Schrijf een kort evaluatieverslag. Wat vond je van de website? Welke onderdelen vond je interessant en waarom? Wat heb je ervan geleerd?

* Surf naar <http://www.onderwijscooperatie.nl/> > instrumenten > checklist. Vul de checklist in en bekijk en beoordeel het resultaat. Je kunt ook de test doen op <http://www.leraar24.nl/tools.psml>.

* Zoek op internet een baan in het onderwijs.

Kies een advertentie die jou aanspreekt en waar je in het echt ook op zou solliciteren.

Schrijf een sollicitatiebrief waarin je motiveert waarom je deze baan wilt hebben en waarom je denkt dat je er geschikt voor bent.

3 Maatschappelijke functie van het basisonderwijs

Het onderwijs heeft verschillende functies voor de samenleving. Je wisselt hierover van gedachten in een groepje. Eerst vorm je zelf een mening, zo levert ieder zijn eigen bijdrage aan de discussie. Onderbouw je mening met argumenten en zet die kort en helder op papier. Wissel de meningen uit in je studiegroep. Je kunt kiezen uit de volgende vragen en stellingen. Voeg hier een vraag of een stelling aan toe waarover je van gedachten wilt wisselen in je studiegroep.

* Wat is volgens jou het belang en de functie van het basisonderwijs voor de maatschappij?

Noem drie aspecten en licht die toe met een voorbeeld.

* Welke ontwikkeling in de samenleving heeft op dit moment volgens jou invloed op het onderwijs en op welke manier? Vind je dit positief en zo ja, waarom?

* Welke waarden en normen liggen ten grondslag aan jouw opvoedkundig handelen in de omgang met kinderen? Kies een aantal concrete voorbeelden van opvoedkundig handelen in verschillende situaties (bijvoorbeeld een kind terechtwijzen, ingrijpen bij een ruzie tussen kinderen, een complimentje geven).

* De school moet ouders ondersteunen bij de opvoeding.

* Kinderen gaan naar school om te leren, opvoeden doe je thuis.

* Er zijn zoveel verschillen in waarden en normen, als school kun je daar geen rekening mee houden.

Verder lezen - Websites

<http://basisonderwijs.startkabel.nl/>

<http://www.internetwijzer-bao.nl/>

<http://www.kennisnet.nl/>

<http://www.kpcgroep.nl/>

<http://www.lobo.nl/> (informatie over speciaal onderwijs)

<http://www.onderwijsarbeidsmarkt.nl/>

<http://www.onderwijscooperatie.nl/>

<http://www.rijksoverheid.nl> > onderwijs en wetenschap

<http://www.voo.nl/> (informatie over openbaar onderwijs)

<http://www.werkeninhetonderwijs.nl>

<http://www.leraar24.nl/dossier/62> bekijk de filmpjes competenties in beeld.

Hoofdstuk 2: Onderwijs in ontwikkeling

Dit hoofdstuk gaat over ontwikkelingen in het onderwijs. Na een korte historische terugblik wordt de Wet op het basisonderwijs en het primair onderwijs behandeld. Tot slot komen de doelen van het onderwijs aan bod, vastgelegd in kerndoelen, leerlijnen en referentieniveaus rekenen en taal.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 2: Onderwijs in ontwikkeling](#)

Opdrachten hoofdstuk 2: Onderwijs in ontwikkeling

1. Ontwikkelingen in het onderwijs

Het onderwijs is voortdurend in ontwikkeling en die ontwikkelingen volgen elkaar steeds sneller op. Het is daarom belangrijk dat je weet hoe je die ontwikkelingen kunt volgen. Vakliteratuur is daarbij een belangrijk hulpmiddel. Door de uitwerking van deze activiteit leer je hoe je door vakliteratuur te lezen op de hoogte blijft van de nieuwste ontwikkelingen.

Je gaat je alleen of met een groepje verdiepen in een nieuwe ontwikkeling in het onderwijs. De informatie die dit oplevert, verwerk je in een presentatie.

Hoe kun je dat doen?

- * Kies een onderwerp over onderwijs(vernieuwing) uit het nieuws van de laatste tijd.
- * Maak een inventarisatie van mogelijke bronnen waarin je actuele informatie over dit onderwerp kunt vinden. (Welke vaktijdschriften zijn er? Welke websites zijn interessant? Bij welke instellingen kun je meer te weten komen?)
- * Maak een overzicht van de informatie die je over het onderwerp in de verschillende bronnen hebt gevonden (met bronvermelding erbij).
- * Verwerk de informatie in een presentatie. Kies hiervoor een geschikte vorm. De volgende onderwerpen kunnen aan de orde komen.
 - Het nieuwsfeit.
 - Aanvullende informatie uit verschillende bronnen.
 - Jouw mening of die van het groepje over het onderwerp.

2. Leerresultaten volgen

We hebben in dit hoofdstuk besproken wat leerlingen moeten leren en hoe dit in leerlijnen verder is uitgewerkt. In het leerlingvolgsysteem legt een school vast wat een kind heeft geleerd met welk resultaat. De manier waarop een school de resultaten van een kind vastligt verschilt. Met deze activiteit bekijk je een LVS van nabij en je wisselt ervaringen uit in je studiegroep, zodat je ook kennismaakt met andere systemen. De activiteit bestaat uit twee delen. Het eerste deel kun je individueel maken (of als je samen met iemand stage loopt samen), bij het tweede deel vergelijk je jouw uitwerking met die van je medestudenten. Dit kan gebeuren in een studiegroep of als forumdiscussie in de hele klas.

* Je bekijkt het LVS van je stageschool. De volgende punten vormen een leidraad bij het bekijken van het LVS.

- Wat is de naam van het LVS en wat zijn de kenmerken ervan? Geef een uitgebreide beschrijving van de onderdelen waaruit het LVS bestaat, de manier van toetsen, het vastleggen van de vorderingen en de mogelijkheden van diagnostiek en behandeling.
- Waarom heeft de school voor dit systeem gekozen? Wat zijn de ervaringen ermee in de praktijk?
- Indien mogelijk toets je een of meer kinderen op een onderdeel van het LVS. Overleg met je mentor of dit kan. Je kunt ook zelf een toets maken om te kijken hoe dit in de praktijk werkt of de resultaten van een gemaakte toets bekijken.

* Je bespreekt de uitwerkingen van deze opdracht en de opgedane ervaringen in je studiegroep. Stel vooraf onderwerpen vast die je wilt bespreken. Onderwerpen die aan de orde kunnen komen, zijn:

- Welke leerlingvolgsystemen worden er op de verschillende scholen gebruikt? Maak dit zichtbaar in een staafdiagram.
- Waarom zou het ene LVS vaker worden gebruikt dan het andere?

* Je kunt ook ervaringen met het LVS uitwisselen door middel van een forumdiscussie. De kwaliteit en de mogelijkheden van een LVS staan hierbij centraal. In het forum wordt elk LVS (zijn er te veel verschillende leerlingvolgsystemen in gebruik, kies dan uit het aanbod) verdedigd door een student. Ieder vertelt overtuigend in één minuut waarom een school voor zijn systeem moet kiezen. Daarna volgt een discussie met de mogelijkheid van vragen en opmerkingen uit de zaal.

Verder lezen

Websites

<http://www.taalenrekenen.nl/>

www.slo.nl > primair onderwijs

<http://tule.slo.nl/> (De kerndoelen uitgewerkt in leerlijnen en voorbeelden van activiteiten)

<http://www.leraar24.nl/dossier/3225>: op sommige scholen gaan kinderen niet 1 maar 2 keer per jaar over naar de volgende fase. Bekijk het filmpje over fasenonderwijs in dossier doorlopende leerlijnen.

Hoofdstuk 3: Traditionele vernieuwingscholen

In dit hoofdstuk komen de onderwijspedagogen van de traditionele vernieuwingscholen: Montessori, Parkhurst (Daltonschool), Freinet, Petersen (jenaplanschool), Steinder (vrijschool) en Ligthart.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 3: Traditionele vernieuwingscholen](#)

Opdrachten hoofdstuk 3: Traditionele vernieuwingscholen

1. Onderwijspedagoog

Scholen in Nederland werken vanuit verschillende onderwijskundige visies. Maatschappelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in en rond de school vragen voortdurend om het bijstellen van die visie. Het is daarom om twee redenen belangrijk actief een eigen visie op onderwijs te ontwikkelen. Die visie helpt je bij het kiezen van een school waar je je thuis zult voelen en hij helpt je om actief mee te denken over de koers die de school waar je werkt, moet volgen.

Wat kun je doen?

In dit hoofdstuk zijn verschillende onderwijsvernieuwende ideeën besproken. Met deze activiteit ga je hier dieper op in. Kies een schooltype dat is gebaseerd op een onderwijspedagoog (de in dit hoofdstuk besproken pedagogen of bijvoorbeeld iemand als Kees Boeke) en maak er een werkstuk of presentatie over. Je kunt daarbij gebruikmaken van de informatie die de stichting die elk van deze onderwijsvormen kent, je kan geven (kijk ook op internet), van het verenigingsblad dat de stichting uitgeeft, van de literatuur die je in elke bibliotheek kunt vinden. Misschien kun je een dag meelopen op een school en verwerk je eigen indrukken in het werkstuk. Bedenk vooraf welke informatie je van de school wilt krijgen. Je kunt ook de filmpjes bekijken op www.leraar24.nl.

Formuleer je eigen leerdoel en je vragen. Voorbeelden van vragen zijn:

- * Waarin onderscheidt zich deze vorm van onderwijs van het reguliere basisonderwijs? Maak dit duidelijk in de beschrijving van de specifieke wijze waarop een vak als rekenen of taal wordt gegeven.
- * Wat zijn de uitgangspunten?
- * Welke regels hanteert de school?
- * Hoe gaan de kinderen met elkaar om?
- * Hoe is de omgang met de leerkracht?
- * Hoe speelt het onderwijs in op de individuele behoeften en mogelijkheden van de kinderen?
- * Wat betekent dat voor de rol van de leerkracht?
- * Wat vind je van deze visie op onderwijs?

Onderbouw je mening.

- * Zou je zelf op zo'n school willen werken?

Waarom wel/niet?

- * Welke bronnen heb je gebruikt bij de totstandkoming van dit werkstuk of deze presentatie?

Verder lezen

Websites

www.dalton.nl/

www.freinet.nl/

www.janligthartgenootschap.nl

www.jenaplan.nl/

www.montessori.nl/

www.reformpedagogiek.nl/

www.vrijescholen.nl/

www.wpkeesboeke.nl/

<http://www.leraar24.nl/dossier/3451> (traditionele vernieuwingsscholen, filmpjes)

Hoofdstuk 4: Onderwijskundige stromingen

Onderwijs blijft zich vernieuwen. In dit hoofdstuk behandelen we onderwijsconcepten van meer recente datum. Onderwijsconcepten zijn gebaseerd op visies op hoe kinderen leren. Aan de orde komen adaptief onderwijs, programmagericht onderwijs, ontwikkelingsgericht onderwijs, ervaringsgericht onderwijs, Wittering.nl en opbrengstgericht werken.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 4: Onderwijskundige stromingen.](#)

Opdrachten hoofdstuk 4: Onderwijskundige stromingen

1. Onderwijsconcepten

Wat kun je doen?

In dit hoofdstuk zijn verschillende onderwijsconcepten besproken. Met deze activiteit ga je hier dieper op in. Kies een schooltype dat is gebaseerd op ontwikkelings-, ervaringsgericht of programmagericht onderwijs en maak er een werkstuk of presentatie over. Verwerk daarin de wijze waarop adaptief onderwijs en opbrengstgericht onderwijs in het onderwijsconcept vorm krijgt. Je kunt daarbij gebruikmaken van de informatie op internet en van vakliteratuur. Misschien kun je een dag meelopen op een school en verwerk je eigen indrukken in het werkstuk. Bedenk vooraf welke informatie je van de school wilt krijgen.

Formuleer je eigen leerdoel en je vragen. Voorbeelden van vragen zijn:

- Waarin onderscheidt zich deze vorm van onderwijs van de andere twee concepten? Maak dit duidelijk in de beschrijving aan de hand van concrete voorbeelden.
- Wat zijn de uitgangspunten?
- Hoe leren kinderen?
- Wat is de rol van de leerkracht?
- Hoe speelt het onderwijs in op de individuele behoeften en mogelijkheden van de kinderen?
- Wat betekent dat voor de rol van de leerkracht?
- Wat vind je van deze visie op onderwijs?

Onderbouw je mening.

- Zou je zelf op zo'n school willen werken?

Waarom wel/niet?

- Welke bronnen heb je gebruikt bij de totstandkoming van dit werkstuk of deze presentatie?

2. Onderwijskundige visie van de school

Als je op een nieuwe school gaat werken, is het nuttig om snel een beeld te krijgen van de school. Een van de verwerkingsactiviteiten bij hoofdstuk 1 was het maken van een presentatie waarin een beeld werd schetst

van de stageschool. Bij deze nieuwe activiteit ligt de nadruk op de onderwijskundige visie van de school. Deze presentatie kan een uitbreiding of een vervolg zijn op de presentatie van het beeld van de school.

Wat kun je doen?

Verzamel informatie over de volgende onderwerpen en verwerk die in een presentatie. Je kunt de presentatie op verschillende manieren vormgeven. Je kunt er een werkstuk van maken, een stripverhaal, een posterpresentatie, een PowerPointpresentatie, een website, een video of een fotoreportage. Als je samen met iemand anders van je opleiding op dezelfde school stage loopt, kun je de presentatie samen maken.

a. Geef een beeld van de school waar je werkt aan de hand van:

- de grootte en het aantal leerlingen;
- het gebouw;
- de achtergrond van de leerlingen;
- het schoolteam;
- de missie.

b. Vanuit welke onderwijsvisie werkt de school? (Denk daarbij ook aan ontwikkelingsgericht, ervaringsgericht, programmagericht en adaptief onderwijs.)

- Vat samen wat het onderwijsplan en de onderwijsgids hierover zeggen. Geef met concrete voorbeelden aan hoe (en of) dit in de praktijk werkt.
- Voer een gesprek met één of meer medewerkers van de school over de onderwijskundige visie.

c. Is opbrengstgericht werken een speerpunt?

- Wat is de motivatie van de school om opbrengstgericht te werken
- Welke doelen stelt de school?
- hoe wordt dit in praktijk vormgegeven?

d. Toets of je je kunt vinden in de onderwijsvisie van de school en of jouw handelen op school hiermee overeenkomt.

- In hoeverre komt de onderwijsvisie van de school overeen met jouw visie? Wat zijn de overeenkomsten en wat zijn de verschillen? Welke problemen doen zich hierdoor in de praktijk voor en hoe ga je daarmee om? Vind je het prettig om op deze school te werken, gelet op de visie van de school en die van jezelf ?
- Hoe vertaal je de visie van de school in jouw handelen? Geef met concrete voorbeelden aan hoe je dit doet.
- Zijn er binnen het team verschillende ideeën over de visie en hoe gaat het team hier in de praktijk mee om?

Verder lezen - Websites

www.aps.nl

www.deklaverweide.nl (natuurlijk leren)

www.ogo-academie.nl/ (ontwikkelingsgericht onderwijs)

www.onderwijsinspectie.nl

www.teamonderwijs.nl

www.vernieuwingsonderwijs.nl/

www.wittering.nl

<http://www.leraar24.nl/dossier/2544> bekijk het dossier veranderingen in het onderwijs en kies een of meer relevante filmpjes zoals opbrengstgericht werken (<http://www.leraar24.nl/video/2957>)

Hoofdstuk 5: Beroepshouding

Dit hoofdstuk gaat over de beroepshouding van een leraar. Hoe ga je professioneel met jezelf en met anderen om. Hoe werk je binnen de doelstelling van de school en hoe handel je beroepsmatig.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 5: Beroepshouding](#)

Opdrachten hoofdstuk 5: Beroepshouding

1. Eigen grenzen

In de volgende praktijksituatie vertelt een student over haar eerste jaar praktijkervaring op een school. Margot heeft in het jaar dat ze op De Zevensprong werkt, veel geleerd. In het begin had ze veel moeite met de omgang met ouders. Ouders zagen haar als de deskundige die een antwoord wist op al hun vragen. Maar zo deskundig voelde Margot zich nog niet. Ze deed erg haar best om alle vragen te beantwoorden. Ouders spraken haar ook aan in de supermarkt en bij de sportvereniging over schoolse zaken. Daar had Margot helemaal geen zin in. Ze probeerde zich er snel van af te maken, maar voelde zich daar erg ongemakkelijk bij. Ze kreeg vaak uitnodigingen om op een verjaardagsfeestje van de kinderen te komen of naar hun nieuw ingerichte kamer te kijken. In het begin vond Margot dat wel leuk. Maar ze kwam er erg snel achter dat het veel tijd kost. En ze had al zo weinig vrije tijd, omdat ze ook thuis veel werk deed voor school. Ze wilde de kinderen echter niet teleurstellen. Een ander probleem was de protestants-christelijke signatuur van de school. Margot is van huis uit wel protestants opgevoed. Dat was een voordeel bij haar sollicitatie. Ze voelt zich echter niet meer echt thuis bij dit geloof en ze heeft veel moeite met de aandacht hiervoor op school. Gelukkig had Margots mentor in de gaten dat het niet lekker liep. Margot werd erg onzeker en zag er na het weekend als een berg tegenop om weer naar school te gaan. Inmiddels kan ze een duidelijke grens trekken tussen werk en privé. Ze heeft geleerd hoe ze eerlijk kan zijn tegenover zichzelf, de ouders en de kinderen zonder anderen te kwetsen.

Lees de praktijksituatie en wissel hierover van gedachten met je studiegroep. Je kunt dat doen aan de hand van de volgende vragen en opdrachten.

- * Welk aspect of welke aspecten van ‘zorgen voor jezelf’ komen in de praktijksituatie naar voren?
- * Stel dat Margot haar houding die ze hier beschrijft, niet verandert. Wat zal het gevolg zijn voor haarzelf en de kinderen?
- * Beschrijf een situatie uit jouw praktijk waarbij je het moeilijk vond om de eigen grenzen te bewaken. In een groepje van vijf studenten breng je, net als elk ander groepslid, de situatie in. Overleg met elkaar hoe je in die situatie het beste je grenzen kunt bewaken. Ga als volgt te werk.
 - Breng de situatie in kaart.
 - Stel vast om welke grenzen het gaat.
 - Stel vast hoe je die grenzen het beste kunt bewaken in die situatie, welke problemen je hierbij kunt tegenkomen en hoe je die problemen oplost.
 - Geef vijf gouden tips voor het bewaken van de grenzen in een soortgelijke situatie.

* Vergelijk de vijf gouden tips met die van twee andere groepjes. Stel op basis van jullie bevindingen de tips bij en motiveer waarom je die wijzigingen hebt aangebracht.

2. Beroepshouding

Met je studiegroep sta je stil bij de beroepscode. Je kunt dat doen door samen een beroepscode vast te stellen voor de omgang met kinderen. Vergeet daarbij vooral niet de bescherming van de persoonlijke en de fysieke integriteit van het kind. Je stelt samen in tien punten vast aan welke eisen de beroepshouding van een leraar moet voldoen in de omgang met kinderen. Motiveer bij elk punt waarom jullie dit hebben opgenomen en waarin de beroepsmatige omgang verschilt van die met kinderen in een privésituatie. Geef met een voorbeeld aan hoe de houding in het handelen duidelijk wordt.

Hoe kun je dat doen?

- * Je begint met een globale inventarisering van wat jullie belangrijke punten vinden als het gaat om de beroepshouding in de omgang met kinderen. Je gebruikt daarbij de informatie in dit hoofdstuk en jullie eigen praktijkervaringen.
 - * Vervolgens bestudeer je op je stageschool de beroepscode voor de medewerkers, vooral dat onderdeel dat gaat over de omgang met kinderen. Voeg deze toe aan de punten die jullie al hebben.
 - * Op basis van de informatie die jullie nu hebben, stel je de definitieve lijst vast.
 - * Wissel de lijsten uit met twee andere groepjes.
- Vergelijk de lijsten. Wat zou je op basis hiervan veranderen aan jullie eigen lijst en waarom?

3. Leerkrachten verschillen

Elke leerkracht is anders. Dat komt omdat de persoonlijke kwaliteiten een belangrijke rol spelen bij de uitoefening van dit beroep. Voor een deel liggen je persoonlijke kwaliteiten vast, maar je kunt ze ook verder ontwikkelen. Daarvoor is het belangrijk dat je een goed beeld hebt van wat jij een goede leraar vindt. Welke leerkracht zou jij willen zijn? Welke kwaliteiten en persoonlijke eigenschappen spelen daarin een rol? Dat ga je met deze activiteit ontdekken. Je kunt daarbij kiezen uit drie verschillende verwerkingsvormen.

A. Neem drie leerkrachten in gedachten van wie je op de basisschool of in het voortgezet onderwijs les hebt gehad en aan wie je goede herinneringen bewaart.

- * Geef bij elke leerkracht een korte beschrijving.
- * Motiveer waarom je dit een goede, fijne, prettige leerkracht vond.
- * Noem de persoonlijke kwaliteiten van hem/haar die hieraan bijdroegen.
- * Wat maakt deze leerkracht uniek?
- * Licht elke kwaliteit met een concreet voorbeeld toe.
- * Welke leerkracht zou jij willen zijn en waarom?

B. Observeer drie leerkrachten, terwijl ze lesgeven. Vraag hiervoor aan de betreffende leerkrachten vooraf toestemming. Leg uit wat de bedoeling van de opdracht is en wat je met de observatiegegevens doet.

Overleg met je mentor hoe je dit het beste kunt aanpakken.

- * Bedenk vooraf een aantal aspecten waarop je speciaal wilt letten. Denk daarbij aan de beroepshouding!
- * Noteer wat je opvalt en let daarbij vooral op de positieve aspecten.
- * Maak een observatieverslag en vat samen welke persoonlijke aspecten bijdragen aan de beroepshouding van deze leerkracht.
- * Geef bij elke leerkracht in een zin kernachtig weer wat je, in positieve zin, uniek vindt aan deze leerkracht.
- * Welke leerkracht zou jij willen zijn en waarom?

C. Maak een presentatie over de ideale leerkracht.

Welke eigenschappen heeft hij en wat maakt hem uniek? Kies hier zelf een presentatievorm voor in woord of beeld.#

Verder lezen

Websites

www.ocnv.nl/

www.aob.nl/

www.internetwijzer-bao.nl/startschooljaar/

www.onderwijscooperatie.nl

www.lichaamstaal.nl

<http://www.leraar24.nl/dossier/2777>: bekijk de filmpjes over lichaamstaal

www.werkeninhetonderwijs.nl/

www.menscentraal.nl/

Hoofdstuk 6: Algemene beroepsvaardigheden

Dit hoofdstuk gaat over algemene beroepsvaardigheden waarover je moet beschikken om je beroep goed uit te kunnen oefenen. Sociale en communicatieve vaardigheden zijn de basis voor het omgaan met collega's, kinderen en hun ouders. Als leerkracht communiceer je de hele dag. Dat doe je niet alleen met woorden, maar ook met lichaamstaal. Lichaamstaal van de ander kunnen lezen helpt je om de ander beter te begrijpen. En door zelf bewust gebruik maken van lichaamstaal kun je met meer zelfvertrouwen lesgeven. Tot slot is er aandacht voor het geven en ontvangen van feedback.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 6: Algemene beroepsvaardigheden](#)

Opdrachten hoofdstuk 6: Algemene beroepsvaardigheden

1. Feedback

Op een goede manier feedback geven en ontvangen leer je door veel te oefenen en te reflecteren op je ervaring hiermee. Je kunt dit alleen doen of met anderen. Je kunt het op papier opschrijven of oefenen in een rollenspel.

Beschrijf vier verschillende situaties uit de afgelopen perioden dat je feedback kreeg of ontving.

- Je reageerde goed op feedback die je kreeg.
- Je reageerde niet goed op feedback die je kreeg.
- Je gaf op een goede manier feedback.
- Je gaf op een verkeerde manier feedback.

Geef steeds aan hoe het kwam dat je zo reageerde en welke factoren hierop van invloed waren. Had je reactie te maken met een afweermechanisme en zo ja, welk mechanisme was dat? Hoe had je anders of beter kunnen reageren?

Bespreek de voorbeelden in je studiegroep en geef elkaar tips. Je kunt een aantal voorbeelden uitkiezen voor een rollenspel.

Verder lezen

Websites

<http://www.leraar24.nl/dossier/2777>: bekijk de filmpjes over lichaamstaal

www.straksvoordeklaas.nl/

www.leren.nl: bekijk de informatie over persoonlijke en professionele vaardigheden en kies een onderwerp waarin jij je wilt bekwamen.

www.leraar24.nl/dossier/582

Hoofdstuk 7: Beroepsbekwaamheid ontwikkelen

Dit hoofdstuk gaat over hoe je je competenties kunt verbeteren en hoe je op de hoogte blijft van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van onderwijs en het beroep leerkracht. Aan de orde komen levenslang leren, deskundigheidsbevordering, ontwikkeling door reflectie, gesprekken over je functioneren, intervisie en het ontwikkelen van een eigen visie.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 7: beroepsbekwaamheid ontwikkelen.](#)

Opdrachten hoofdstuk 7: Beroepsbekwaamheid ontwikkelen

1. Zelfreflectie

Je kunt pas echt goed werken aan je beroepshouding en beroepsbekwaamheid als je jezelf kent. Hier zijn verschillende hulpmiddelen voor. Je kunt bijvoorbeeld kiezen uit de volgende twee manieren.

a. Je kunt dat doen door een test te maken. Op internet kun je er verschillende vinden.

- Kies één of meer van die testen.
- Maak de test.
- Reflecteer op de uitslag: Wat vond je verrassend? Wat heb je ervan geleerd?

b. Een andere manier is terugkijken naar je persoonlijke geschiedenis voor zover die belangrijk is voor je werk in het onderwijs. Dit wordt wel het ‘historisch perspectief’ genoemd. Je staat stil bij je eigen levensverhaal en reflecteert hierop. Je kijkt hierbij terug naar hoe jij als kind de basisschool hebt beleefd en naar de ervaringen die een rol hebben gespeeld bij jouw keuze voor werken in het onderwijs. Je verbindt deze ervaringen aan jouw huidige praktijk.

Je kunt dit doen door een verhaal te schrijven over jouw ervaring met het onderwijs nu en in het verleden. Je kijkt naar de invloed die het verleden heeft gehad op jouw huidige functioneren. Je kunt dit verhaal gebruiken als uitgangspunt voor een intervisie- of een supervisiegesprek.

Hoe kun je dat doen?

Je kunt het verhaal maken aan de hand van de volgende vragen. Maak vooraf een indeling. Geef elk deel van het verhaal een titel. Zorg voor een goede opening en een samenvattend slot.

- Wat zijn jouw eerste herinneringen aan school?
- Waarom denk je dat je juist deze ervaringen hebt onthouden?
- Wat voor kind was je op school en wat voor gevolgen had dit voor jouw plaats in de groep?
- Was je op school anders dan thuis en hoe zou dat komen, denk je?
- Met welke leerkracht had je de beste relatie en met welke de slechtste? Probeer te verklaren hoe dat

kwam.

- Wat vond je het leukste van school en waarom?
- Wanneer dacht je er voor het eerst over om in het onderwijs te gaan werken?
- Hoe kwam je op dat idee?
- Wie en wat speelde een rol bij jouw definitieve keuze om de opleiding leraar primair onderwijs te volgen?
- Probeer door de ogen van een kind te kijken naar hoe jij nu in de klas functioneert. Wat ben jij voor een leerkracht?
- Op welke leerkracht die jij vroeger hebt gehad, lijkt jij het meeste?
- Wat vond je vroeger van deze leerkracht?
- Wat vind je van jezelf zoals je je door de ogen van een kind hebt beschreven? Waar ben je tevreden over en wat zou je willen veranderen?

2. Reflectie op je professioneel handelen

Op internet kun je verschillende instrumenten vinden om te reflecteren op je professioneel handelen als leerkracht. Je gaat zelf op zoek naar minstens twee reflectie-instrumenten waarmee je reflecteert op je beroepsbekwaamheden.

- zoek een geschikte website.
- Bekijk de verschillende methoden/ instrumenten voor zelfevaluatie.
- Kies één of meer methoden uit die jou erg aanspreken en ga er in de praktijk mee werken.
- maak een verslag van je ervaring en deel dit met je medestudenten

3. Intervisie

Met deze activiteit leer je hoe je kunt werken aan je beroepsbekwaamheid door met anderen hierover van gedachten te wisselen. Je praat in een intervisiegroepje over onderwerpen die met je stage te maken hebben. Het doel hiervan is om je houding en vaardigheden te verbeteren. Van deze ervaring kun je een samenvattend verslag maken. Daarin geef je aan over welke onderwerpen jullie van gedachten hebben gewisseld, hoe dat is verlopen (Vond je het moeilijk om iets over jezelf te vertellen? en: Wat vond je moeilijk?) en wat je eraan hebt gehad.

Hoe kun je dat doen?

- als voorbereiding bekijk je op www.leraar24.nl enkele filmpjes over collegiale consultatie.
- Je vormt met vier tot zes studenten een intervisiegroepje. Ieder van jullie zet van tevoren twee praktijksituaties op papier waarin het eigen functioneren centraal staat. In de ene situatie staat een probleem centraal waartegen je in je stage bent aangelopen. In de andere situatie staat een gebeurtenis centraal waarvan je vindt dat je hier goed mee bent omgegaan.
- Bespreek nu een voor een de praktijksituaties.

Voordat je hieraan begint, spreek je eerst af hoe je de bespreking aanpakt. Wie leidt het gesprek en wat zijn de taken van de gespreksleider?

Wie bewaakt de tijd?

- Evalueer met elkaar deze intervisiebijeenkomst.

Voordat je aan de evaluatie begint, stel je samen tien punten vast waarop je gaat evalueren.

4. Informatie uit vakliteratuur selecteren

Met deze activiteit leer je zoeken naar geschikte vakliteratuur om je beroepsbekwaamheid op peil te houden en te bevorderen. Je kiest een onderwerp waar je meer van wilt weten. Het onderwerp heeft te maken met je stage of een studieopdracht. Je zoekt een geschikt boek over het onderwerp, een artikel in een vaktijdschrift en een website op internet. Je kunt het resultaat verwerken in een verslag. Daarin kun je de volgende punten

aan de orde laten komen.

- Een gemotiveerde keuze van het onderwerp dat je hebt gekozen.
- De vragen die je over dit onderwerp hebt.
- De zoektocht naar geschikte informatie, de problemen die je hierbij tegenkwam en de manier waarop je die hebt opgelost.
- De informatie die je hebt gevonden, de informatie die je hebt gekozen en de motivatie van je keuze.
- Een korte inhoudelijke beschrijving van de gekozen informatie.

Hoe kun je dat doen?

- Kies een onderwerp en motiveer waarom je voor dit onderwerp hebt gekozen.
- Stel vast wat je precies over dit onderwerp wilt weten. Formuleer dit in concrete vragen.
- Zoek in de bibliotheek of de mediatheek van je opleiding boeken over dit onderwerp. Kies het geschiktste boek uit en motiveer waarom je dit boek hebt gekozen. Let daarbij op het antwoord dat het boek geeft op je vragen, de moeilijkheidsgraad van het boek en de actualiteit.
- Zoek in de vakliteratuur naar een recent artikel over het onderwerp. Bedenk eerst in welk vaktijdschrift je het beste kunt zoeken.
- Zoek op internet naar een geschikte website over het onderwerp.
- Maak het verslag en lever het in voor je portfolio.

Verder lezen

Websites

www.kennisnet.nl

www.leraar24.nl

www.leren.nl

www.onderwijscooperatie.nl/

www.paboforum.nl

www.straksvoordeklas.nl/

Hoofdstuk 8: Organisatie van de school

Dit hoofdstuk gaat over de organisatie van de school. Alle lagen in de organisatie komen aan de orde, van bestuur tot het team van een individuele school. Verder komt het beleid van de school aan de orde: hoe komt het tot stand, waar staat het beschreven en hoe wordt er over gecommuniceerd. Tot slot wordt het onderwerp actieve participatie in de school besproken.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 8: Organisatie van de school](#)

Opdrachten hoofdstuk 8: Organisatie van de school

1. Organogram

Een organogram geeft een goed inzicht in de organisatie van de school. Dat is handig om er snel thuis te raken. Met deze activiteit maak je een organogram van je stageschool. Je bedenkt hiervoor een originele vormgeving. Je kunt daarbij de mogelijkheden gebruiken die de computer je biedt. (Denk bijvoorbeeld aan een simpele lijnstructuur. Door vervolgens binnen die lijnstructuur op bepaalde woorden, pictogrammen of foto's te klikken krijg je meer informatie.) Je kunt ook op een poster de organisatiestructuur uitbeelden. Inspiratie kun je opdoen door op internet verschillende voorbeelden van een organogram te bekijken. Kies een vorm die het beste bij jou past en waar je je het beste in kunt uiten. Denk aan de volgende onderwerpen.

- Wie zijn er betrokken bij de schoolorganisatie?
- Wat is ieders taak?
- Hoe lopen de gezagsstructuren?
- In welke vergaderingen/overlegmomenten vindt beleidsontwikkeling plaats?
- Wie hebben inspraak op de verschillende vormen van beleid en in welke vergaderingen heeft dit plaats?
- Wie houdt toezicht op de uitvoering van het beleid en hoe?

Het is interessant en leerzaam om de resultaten van elkaar te bekijken. Hier kan een beoordeling van elkaars werk aan worden gekoppeld. Welke presentatie vind je het best geslaagd en waarom (hier zit dus niet je eigen organogram bij)?

2. Overlegorganen

Het is handig als je weet waar op je stageschool welke beslissingen worden genomen. Je kunt dat doen door het maken van een inventarisatie van de verschillende vormen van overleg binnen je stageschool. Verwerk daarin de volgende vragen.

- Welke vergaderingen zijn er?
- Wie nemen er aan deel?
- Welke onderwerpen komen er ter sprake?
- Aan welk overleg kun je als stagiaire deelnemen? Is dat voor jou voldoende?

3. Oefenen met vergadertechniek

Ook vergaderen moet je leren. Dat kunt je doen door met je studiegroep te oefenen met een gesimuleerde vergadering of door een vergaderen op je stageschool bij te wonen.

a. Een vergadering simuleren

Je simuleert met met een groepje van acht studenten het bouwoverleg in de onderbouw. Er komen zowel inhoudelijke als organisatorische onderwerpen aan bod. De agenda wordt gemaakt aan de hand van de dingen die spelen (zie de casus hierna). Er is een voorzitter en een notulist. Je kunt één of meer rollen oefenen. Dat kun je als volgt doen.

- Je maakt samen een agenda en je bereidt de vergadering voor.
- Je vergadert maximaal een halfuur.
- Je evalueert de vergadering samen (maak daarbij gebruik van de aandachtspunten voor efficiënt vergaderen in paragraaf 8.4.3). Je maakt individueel een verslag van deze activiteit en sluit het verslag af met een reflectie op de eigen bijdrage aan de vergadering. Op basis daarvan formuleer je twee leerpunten voor jezelf. Deze gebruik je als uitgangspunt bij intervisie of supervisie.

Bespreek de vergadering vooraf onder leiding van een voorzitter en een notulist. Op basis van de beschrijving maak je een agenda en bereid je de vergadering voor. Bedenk daarbij welke standpunten je tijdens de vergadering zult innemen en waarom.

Leef je daarbij in in de rol die je op je hebt genomen. Hou er bij het maken van de agenda rekening mee dat je maximaal een halfuur de tijd hebt.

Spreek af wat je rol is: In welke groep werk je en wat is je functie? Er zijn zes groepen (groep 1, 2, 1/2, 3, 4 en 3/4), zes groepsleerkrachten, een onderwijsassistent en een stagiaire. Kies een voorzitter en een notulist voor de volgende wisselmomenten: eerste helft van de vergadering, tweede helft van de vergadering en de evaluatie achteraf. Zo krijgt iedereen de kans om de verschillende rollen te oefenen. Na afloop van de vergadering evalueer je hoe het is gegaan. Sta zowel stil bij de rol van de voorzitter en de notulist als bij de rol van de verschillende deelnemers. Hoe vonden jullie het? Hoe ging het ieder van jullie af? Wat liep goed, wat liep minder goed? Wat hebben jullie ervan geleerd?

Beschrijving van de casus

Het is oktober en in de onderbouw spelen verschillende dingen. De leerkrachten zijn erg ontevreden over het begin van de schooldag. Ouders brengen hun kind in de klas. Dat is al jarenlang de gewoonte. Maar sommige ouders blijven erg lang in de klas. Ze vragen de aandacht van de groepsleerkracht en de onderwijsassistent. Ze kijken naar het werk dat hun kinderen de dag ervoor hebben gedaan, of ze staan gewoon met elkaar te kletsen over dingen die niets met school te maken hebben. Een ander punt dat speelt, is een nieuwe leesmethode. Groep 3 heeft behoefte aan een nieuwe leesmethode. De oude bevalt niet meer. Maar de groepen 1 en 2 zijn juist zo enthousiast over de materialen voor het voorbereidend lezen die bij deze methode horen. Er moeten afspraken worden gemaakt over het sinterklaascadeautje. De Sinterklaascommissie inventariseert de wensen van de leerkrachten. Wat vinden zij een leuk cadeautje? Moeten er verschillende cadeautjes worden gekocht? Vorig jaar bleken er nogal wat ouders te zijn die het cadeautje niet zo leuk vonden. Graag wat suggesties. Het cadeautje mag maximaal twee euro kosten. December is altijd een erg onrustige tijd. Kinderen zijn druk en gespannen, en er zijn veel extra activiteiten. Wat kunnen we hieraan doen, vraagt een leerkracht van groep 2. Een punt dat de directie aan de onderbouw heeft voorgelegd, is het vieren van het kerstfeest. Dat moet dit jaar beslist een interculturele aangelegenheid worden (het is een openbare school). Hoe kan daar in de lessen binnen het reguliere programma aan worden gewerkt? Welke gemeenschappelijke activiteiten kunnen we eraan verbinden? Dan is er nog extra geld voor een medewerker voor de onderbouw. Dat kan een leerkracht worden of een onderwijsassistent. Een leerkracht kan voor zes uur worden aangenomen en een onderwijsassistent voor tien uur. Waar gaat de voorkeur naar uit?

b. Een vergadering bijwonen

Woon een vergadering bij op je stageschool. Je hoeft niet actief deel te nemen aan de vergadering. Tijdens de vergadering let je op de aandachtspunten voor efficiënt vergaderen (paragraaf 8.4.3). Evalueer de vergadering na afloop aan de hand van de aandachtspunten. Geef bij elk punt met een voorbeeld aan waarom je vindt dat daar wel of niet aan is voldaan.

Verder lezen

Websites

www.poraad.nl

www.onderwijsinspectie.nl

www.onderwijsinspectie.nl >onderwerpen> Toezicht> Toezichtkaart

<http://www.onderwijsinspectie.nl>

<http://www.onderwijsraad.nl>

www.rijksoverheid.nl > onderwijs en wetenschap

Hoofdstuk 9: Samenwerken met collega's

Dit hoofdstuk gaat over het samenwerken met collega's. Hoe werk je samen aan een prettig onderwijsklimaat? Aan de orde komen het omgaan met conflicten, de rollen in een team, de taakverdeling, taakgericht samenwerken, afstemming en planning.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 9: Samenwerken met collega's](#)

Opdrachten hoofdstuk 9 Samenwerken met collega's

1. Praktijkvoorbeeld Anke

Lees het praktijkvoorbeeld aan het begin van dit hoofdstuk. Beantwoord eerst zelf de volgende vragen. Discussieer vervolgens in je studiegroep over het juiste of meest wenselijke antwoord en wissel ervaringen uit jullie eigen praktijk uit.

- Aan welke voorwaarden die nodig zijn voor een goede samenwerking, is hier niet voldaan?
- Wat moeten Anke en Lynn doen om te voorkomen dat er opnieuw zo'n vervelend incident ontstaat?
- Hoe had Lynn deze situatie zo kunnen opvangen, dat de kinderen het minste last zouden hebben van het misverstand?
- Hoe had Anke kunnen reageren op Lynns reactie en de schade kunnen beperken?
- Heb je zelf wel eens zo'n situatie meegemaakt tijdens je stage en hoe ben je daarmee omgegaan?

2. Samenwerking

Samenwerken leer je door veel te oefenen en te reflecteren op je ervaring hiermee. Je kunt dit alleen doen of samen met anderen. Je kunt het op papier zetten of oefenen in een rollenspel. We geven een aantal suggesties.

- Geef een voorbeeld uit jouw praktijk waar gebrek aan samenwerking er de oorzaak van was dat iets fout liep. Hoe heb je daarop gereageerd en wat heb je er in de praktijk mee gedaan? Je kunt dit voorbeeld gebruiken voor een rollenspel. Om beurten speel je de verschillende rollen, waarbij één persoon toeschouwer is. Vooraf bespreek je hoe je kunt voorkomen dat het fout gaat. Oefen dit in een rollenspel en bespreek het resultaat.
- Geef een voorbeeld van iets dat je dwarszit en dat je graag met de groepsleerkracht wilt bespreken. Bedenk hoe je dit het beste kunt aanpakken. Je kunt dit oefenen in een rollenspel. Bespreek het resultaat en speel het rollenspel nogmaals met de aanwijzingen die je kreeg.
- Geef aan hoe de samenwerking in je studiegroep of je stage loopt. Wat gaat goed en wat niet? Hoe los je problemen op? Spreek je elkaar wel eens ergens op aan?
- Onderzoek wat jouw teamrol is. Lees eerst 9.3.3. Bekijk ook de informatie op de volgende websites. Surf naar de website <http://www.leren.nl>, kies 'Loopbaan', 'Professionele vaardigheden' en vervolgens 'Samenwerken in een team'. Kies daar een van de

onderwerpen. Je kunt bijvoorbeeld de Teamrollen van Belbin kiezen. Ga na wat jouw rol is bij de samenwerking in een team. Je kunt hiervoor je studiegroep nemen. Je kunt dit ook voor iedere deelnemer van je studiegroep doen en vervolgens de uitkomsten met elkaar bespreken. Je kunt ook de teamrollentest op de website <http://www.thesis.nl/belbin/>. Klik op de balk onderaan om naar de online test te gaan.

3. Planning

- Bekijk op je stageschool de manier waarop de taken op schoolniveau worden gepland en hoe dit in de groepen gebeurt. Van welke computerprogramma's wordt hierbij gebruikgemaakt? Je kunt je ervaringen uitwisselen met die van je medestudenten. Wat zijn de overeenkomsten en wat de verschillen?
- Bedenk tien gouden tips voor een haalbare en effectieve planning. Wissel de tips uit in je studiegroep. Maak op basis daarvan een top10 van de beste tips.

Verder lezen

Websites

www.belbin.com

www.interplace.nl

www.leren.nl

www.teamonderwijs.nl

Hoofdstuk 10: Ouders als partners

Dit hoofdstuk gaat over het contact met ouders. Waarom is het contact met ouders zo belangrijk en hoe geef je inhoud aan dit contact. Aan de orde komen het informele contact met ouders en het formele contact met individuele ouders. Er is aandacht voor de communicatie in het contact met ouders met een andere achtergrond. Tot slot wordt het houden van bijeenkomsten voor ouders als groep behandeld.

Opdrachten

Klik op de link hieronder voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 10: Ouders als partners](#)

Opdrachten hoofdstuk 10: Ouders als partners

1. Contact met ouders

Bij deze activiteit sta je stil bij de contacten tussen de leerkracht en de ouder. Je kunt dit doen door aan de hand van voorbeelden uit je eigen praktijk, de aard van de contacten toe te lichten alsmede de problemen die je erbij kunt tegenkomen. De voorbeelden kunnen worden gebruikt in je studiegroep. Je wisselt ervaringen uit en geeft elkaar tips. Ook kun je enkele situaties in een rollenspel oefenen.

De volgende vragen geven hierbij houvast. Licht ze toe met minimaal twee voorbeelden uit jouw eigen ervaring. Het ene voorbeeld laat zien hoe het moet, het andere voorbeeld laat zien wat er kan gebeuren als het contact niet goed verloopt. Bedenk ook enkele vragen waarover je met je klasgenoten van gedachten wilt wisselen.

- * Waarom is goed contact met ouders noodzakelijk?
- * Waarom is het belangrijk dat je weet waar je grenzen liggen in het contact met ouders en dat je die grens aan ouders duidelijk kunt maken?
- * Waarom is het belangrijk dat je rekening houdt met het verschil in sociaal-culturele achtergrond tussen jou en de ouders?

2. Gesprekken met ouders

Met deze activiteit kun je verschillende gespreksmodellen oefenen. Want communiceren leer je vooral in de praktijk. Je kunt dit doen in groepjes van drie studenten. Lees naast de informatie in hoofdstuk 10 ook het artikel Gespreksmodellen op deze website.

Twee houden het gesprek en de ander observeert. Het is handig om vooraf een lijst met aandachtspunten te maken waarop de observator tijdens het gesprek gaat letten. Na elk gesprek evalueer je hoe het is gegaan en wissel je van rol. Iedereen speelt twee keer de rol van gespreksleider. Lees, voor je verdergaat, eerst de aanwijzingen bij deze opdracht. De leerpunten kun je gebruiken als uitgangspunt bij de begeleidingsgesprekken in het kader van je stage.

Wat kun je doen?

- * Je oefent gesprekstechnieken in verschillende situaties.
- * Je reflecteert op je eigen houding en vaardigheden tijdens het gesprek.

- * Je geeft feedback op de houding en vaardigheden van anderen tijdens het gesprek.
- * Je maakt een verslag van de opdracht. Je rondt dit verslag af met de omschrijving van drie leerpunten op het gebied van gespreksvaardigheden waaraan je de komende tijd wilt werken. Je zet erbij hoe je dit wilt gaan doen.

Werkwijze

a. Een casus maken

Bedenk samen een casus uit de onderwijspraktijk voor een informatief gesprek, een adviserend gesprek, een slechtnieuwsgesprek en een probleemoplossend gesprek. Kies zo veel mogelijk een voorbeeld uit jullie eigen praktijk. Beschrijf het onderwerp van het gesprek, geef voldoende achtergrondinformatie om het gesprek te kunnen voeren.

b. Speel de casus in een rollenspel

Bereid je goed voor op je rol. Als gespreksleider hou je de fasen die je kunt onderscheiden bij elk gesprek, in de gaten. Je denkt goed na over hoe je iets vertelt en op welke manier. Als ouder maak je het de gespreksleider niet gemakkelijk. Je zorgt voor de nodige communicatieproblemen die de gespreksleider moet oplossen. Bedenk vooraf wat voor ouder je wilt spelen. De observator zorgt voor een categorieënlijstje. Voer het gesprek. Trek hier minimaal vijf en maximaal tien minuten voor uit. Elke fase moet voldoende aan bod komen

c. Nabespreking

Neem voldoende tijd voor de nabespreking, want hiervan leer je het meeste. De nabespreking bestaat uit de volgende drie delen:

- De gespreksleider en de ouder doen beiden verslag van hun ervaring tijdens het gesprek. De gespreksleider reflecteert op zijn houding en zijn vaardigheden. Wat ging goed en waarover had hij een minder goed gevoel? De ouder vertelt hoe de gespreksleider op hem is overgekomen. Leg de reflectie vast in enkele aandachtspunten: wat ging goed en waaraan moet worden gewerkt?
- De observator geeft feedback. Let op dat je op de juiste manier feedback geeft (zie hoofdstuk 6). Je kunt gebruikmaken van de zelfbedachte en de volgende aandachtspunten.
 - * Verliep het gesprek volgens de voorgeschreven fasen?
 - * Hoe schakelde de gespreksleider over van de ene naar de andere fase?
 - * Welke categorieën gebruikte de gespreksleider het meest?
 - * Bespreek dit aan de hand van de categorieënlijst die de observator heeft ingevuld.
 - * In hoeverre heeft de gespreksleider de bij het gesprek behorende vaardigheden toegepast?
 - * Zou jij naar deze gespreksleider gaan als je in moeilijkheden zat?
- Leg de uitkomsten van de reflectie en de feedback naast elkaar. Bespreek de overeenkomsten en de verschillen. Je kunt op basis hiervan een lijst maken met tips voor de gespreksleider.

Aanwijzingen:

- * Bereid het gesprek goed voor.
- * Kies bij het informatieve gesprek een onderwerp waar je iets van af weet.
- * Zorg ervoor dat de in het artikel Gespreksmodellen beschreven fasen zo goed mogelijk aan bod komen.
- * De observator observeert met name de gespreksleider en scoort diens uitspraken in de categorieënlijst.
- * De ouder leeft zich in in de rol en reageert zoals hij denkt dat een ouder zou reageren. Probeer je voor te stellen hoe jij zou reageren als het je echt overkwam. Laat in ieder geval een emotie zien.

3. Ouderbetrokkenheid

Deze verwerkingsactiviteit gaat over het beleid van de school met betrekking tot de oudercontacten en kan ook bij hoofdstuk 6 worden uitgevoerd.

Scholen verschillen in de manier hoe zij de contacten met ouders vormgeven. Dat verschil heeft te maken met de schoolcultuur, de visie op onderwijs en de schoolbevolking. Bewust kijken naar de wijze waarop de school het contact met ouders vormgeeft en kijken hoe anderen het doen, kan erg inspirerend zijn. Je kunt dit doen aan de hand van de volgende activiteit. Ga na hoe op jouw stageschool de contacten met de ouders zijn geregeld. Je kunt daarbij gebruikmaken van schriftelijke informatie (bijvoorbeeld het schoolplan en de schoolgids) of van mondelinge informatie van collega's en de directie. Bij je onderzoek kun je gebruikmaken van de checklist oudercontacten (zie checklist oudercontacten op deze website). Laat steeds met een praktijkvoorbeeld zien hoe het contact in de praktijk vorm krijgt. Wissel je ervaringen uit in je studiegroep. Probeer daarbij de verschillen tussen de scholen te verklaren. Kijk ook welke ideeën je van andere scholen zou willen overnemen.

4. Ouderavond

Je kunt op verschillende manieren de kennis over het organiseren van een ouderavond verwerken.

- Een ouderavond evalueren: Woon een ouderavond bij op je stageschool en evalueer die aan de hand van de besproken onderwerpen in 6.6. Wat vond je van de ouderavond en waarom?
- Een opzet voor een ouderavond bedenken: Bedenk met je studiegroep een opzet voor een ouderbijeenkomst of werk mee aan de organisatie van een ouderbijeenkomst op je stageschool. Zet de opzet in grote lijnen op papier. Maak vervolgens een uitnodiging voor de ouders. Verwerk bij de opzet de volgende aandachtspunten.
 - * Om wat voor groep kinderen gaat het en om wat voor soort school?
 - * Wat is het doel van de ouderbijeenkomst?
 - * Wat is het thema?
 - * Welke werkvormen gebruik je?
 - * Hoe nodig je de ouders uit?
- Een actieve bijdrage leveren aan de organisatie van een ouderbijeenkomst: Lever een bijdrage aan een ouderbijeenkomst op je stageschool. Maak een kort verslag van de opzet van de bijeenkomst en de taken die jij in de organisatie ervan had. Voeg hieraan een reflectieverslag toe. Wat vond jij van jouw bijdrage? Wat ging goed, wat vond je moeilijk en wat heb je ervan geleerd?

Verder lezen *Websites*

- www.50tien.nl (gratis vraagbaak voor ouders)
- www.lobo.nl (landelijke oudervereniging bijzonder onderwijs op algemene grondslag)
- www.ouders.net (Ouders & Coo landelijke vereniging van ouders, ouderraden en medezeggenschapsraden van het christelijk onderwijs)
- www.ouderbetrokkenheid.nl
- www.oudersalspartners.nl
- www.pta.org >topics> Parent Involvement> Family-School Partnerships
- www.voo.nl (vereniging voor openbaar onderwijs, belangenorganisatie voor alle betrokkenen bij de school)
- www.boink.info/

Artikelen

- [Artikel Gespreksmodellen](#)
- [Checklist oudercontacten](#)

Hoofdstuk 11: Contacten met derden

Hoofdstuk 11 gaat over het contact dat je als school hebt met derden. Besproken wordt het contact met de buitenschoolse opvang en andere samenwerkingspartners over de samenwerkingsmogelijkheden van de opvang van kinderen buiten schooltijden en de pedagogische afstemming.

Opdrachten

Klik op opderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 11: Contacten met derden](#)

Opdrachten hoofdstuk 11: Contacten met derden

1. Na schooltijd

Steeds vaker zie je dat de school een centrale plek krijgt in de wijk, waar kinderen ook buiten de reguliere schooltijden komen. Scholen maken hierin hun eigen keuzes en het kan dus onderwerp van gesprek zijn in een teamvergadering. Met deze activiteit ga je je verdiepen in wat kinderen na schooltijd doen en wat de school hierin kan betekenen. Je kunt dit op je stageschool doen. Van je bevindingen maak je een presentatie.

Hoe ga je het doen?

- * Inventariseer wat de kinderen van de groep waar je stage loopt na school doen. Bedenk zelf welke vragen je hierover zou willen stellen. Denk daarbij aan waar ze naar toe gaan, of er begeleiding is van een volwassene, wat ze doen, wat ze ervan vinden en wat ze graag zouden doen als daar mogelijkheden voor waren.
- * Bedenk zelf een goede vorm om die informatie te verzamelen. Denk bijvoorbeeld aan een interview, een kringgesprek, het bijhouden van een dagboek ...
- * Als je een goed beeld hebt van de vrijetijdsbesteding van de kinderen, denk je na over welke rol de school hierin kan betekenen:
 - Is het zinvol als de school een brede school zou worden en waarom? Als de school al een brede school is, voorziet die dan in de behoefte van de kinderen?
 - Met welke instanties/personen zou de school samen kunnen werken (gebruik hierbij de gegevens van je inventarisatie onder de kinderen, de gemeentegids en de sociaal-culturele kaart van de school als die er is.).
 - Wie zou het moeten organiseren?
- * Verwerk je bevindingen en je conclusies in een presentatie.

Verder lezen *Websites*

www.bredeschool.nl

www.ios-ensac.nl

www.onderwijstijdverlenging.nl/

www.pedagogischkader.nl

www.rijksoverheid.nl> onderwijs en wetenschap

Hoofdstuk 12: Zorgverbreding

Hoofdstuk 12 gaat over zorgverbreding. Scholen moeten zorgen voor passend onderwijs. Hoe ga je als school om met verschillen tussen kinderen. Het hoofdstuk gaat in op opvallend gedrag, hoe je dat signaleert en wat je er vervolgens mee kan doen. Aan de orde komt verder hoe de zorgverbreding in de school is geregeld in een zorgplan en wat de taak van de intern begeleider hierin is, in hoeverre kinderen die extra begeleiding nodig hebben binnen de gewone basisschool kunnen worden opgevangen en welke instanties hierbij ondersteuning kunnen bieden.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 12: Zorgverbreding](#)

Opdrachten hoofdstuk 12: Zorgverbreding

1. Samenwerkingsverband Weer Samen Naar School

Deze activiteit kun je uitvoeren met een groepje medestudenten die stage lopen op een school die tot hetzelfde samenwerkingsverband hoort. Je gaat je verdiepen in de structuur en het beleid van het samenwerkings-verband waarbij de stageschool is aangesloten.

De informatie kun je op verschillende manieren verwerken: in de vorm van een opiniërend artikel, een PowerPointpresentatie, een werkstuk, een posterpresentatie of een mondelinge presentatie. Aan de presentatie kun je een discussie koppelen over de voor en de nadelen van het beleid Weer Samen Naar School.

De volgende punten geven houvast bij het maken en bespreken van de presentatie.

- Deelnemende scholen met een korte beschrijving.
- Uitgangspunten van het beleid.
- De vorm waarin de uitgangspunten in de praktijk gestalte krijgen.
- Extra voorzieningen waarover de scholen beschikken om het beleid uit te voeren.
- De mate van afstemming tussen de scholen.
- De rol van de speciale school voor basisonderwijs.
- De procedure en de wijze waarop de kinderen extra begeleiding krijgen.
- Eén of meer concrete praktijkvoorbeelden die het beleid illustreren.
- Evaluatie en knelpunten.
- Wat vind je van het beleid Weer Samen Naar School? Kijk daarbij naar de belangen van het kind, van de groepsleerkracht en de andere kinderen in de groep.

2. Een kind met beperkingen

Deze activiteit kun je met een groepje uitvoeren. Ieder groepje beschrijft een casus van een kind met een beperking dat met extra begeleiding het gewone basisonderwijs kan volgen. Kies bij voorkeur een casus uit de praktijk. Je kunt ook een voorbeeld nemen uit de literatuur, bijvoorbeeld een casus die in een vakblad is beschreven. Verwerk de informatie in de vorm van een mondelinge of een schriftelijke presentatie. Een mondelinge presentatie is extra leerzaam en biedt de mogelijkheid om nader kennis te maken met de verschillende casussen die zijn gemaakt. Daar kan eventueel een discussie aan worden gekoppeld over de voor- en de nadelen van inclusief onderwijs.

De volgende punten geven houvast bij het maken en bespreken van de casus.

- Achtergrondinformatie over de handicap.
- Welke voorzieningen zijn er voor een kind met deze beperking? (Denk bijvoorbeeld aan oudervereniging, professionele hulp, speciale onderwijsvormen enzovoort.)
- Wat zijn de verplichtingen van de school in het kader van de regels rond passend onderwijs.
- De motivatie van de ouders om het kind naar het reguliere basisonderwijs te laten gaan.
- Extra voorzieningen die op school nodig zijn als het kind naar een reguliere basisschool gaat.
- De procedure die is gevolgd om het kind toe te laten tot het reguliere basisonderwijs en hoe deze is verlopen.
- Het handelingsplan voor de begeleiding van het kind op school (zo mogelijk je persoonlijke ervaring met het werken met het handelingsplan).
- De aangepaste speel-leermiddelen.
- De praktijkervaringen op school. (Hoe wordt het kind opgenomen in de groep? Wat is de ervaring van de medewerkers van de school? Hoe vindt het kind het op school?) Neem zo mogelijk een paar gesprekken in de presentatie op die je met het kind en zijn klasgenootjes hebt gevoerd. Als je het kind zelf begeleidt, vertel dan hoe je dit doet en wat jouw ervaring hiermee is.
- Wat vind je ervan dat kinderen met een beperking naar een reguliere basisschool kunnen? Kijk daarbij naar de belangen van het kind, van de groepsleerkracht en de andere kinderen in de groep.

Verder lezen

Websites

www.inclusiefonderwijs.nl

www.kennisnet.nl > thema's basisonderwijs en speciaal onderwijs

www.nji.nl

www.onderwijsachterstanden.nl

www.passendonderwijs.nl/

www.rijksoverheid.nl

www.vim-online.nl/

Artikelen

[Artikel passend onderwijs](#)

Hoofdstuk 13: Onderwijskansen bieden

Dit hoofdstuk gaat over het bieden van onderwijskansen voor elk kind. Hoe kun je achterstanden bestrijden met een stimuleringsprogramma. De meest gebruikte programma's worden besproken: Kaleidoscoop, Piramide, Startblokken van Basisontwikkeling en Spelen en leren met Ik&Ko.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 13: Onderwijskansen bieden](#)

Opdrachten hoofdstuk 13: Onderwijskansen bieden

1. Onderwijskansscholen

Er zijn verschillende manieren waarop onderwijskansscholen – scholen met veel achterstandsleerlingen – invulling geven aan zorgverbreding. We hebben in hoofdstuk 13 enkele vormen beschreven. Met deze activiteit kun je hier dieper op ingaan. Je kunt deze activiteit met je studiegroep uitvoeren. Je gaat je verdiepen in onderwijs, onderwijsbeleid en onderwijsachterstanden. Van het resultaat maak je een presentatie. Je kunt deze uitwisselen met de andere studiegroepen, bijvoorbeeld door het organiseren van een themadag.

Wat kun je doen?

- Kies een onderwerp. Dat kan een school zijn met een speciaal onderwijsachterstandenbeleid, een instrument om achterstanden te bestrijden of het onderwijsachterstandenbeleid. Een handig hulpmiddel bij de keuze biedt de website <http://www.onderwijsachterstanden.nl/>. Je kunt er inspiratie opdoen voor een onderwerp en je vindt er de adressen van relevante websites. Je kunt ook gebruikmaken van een zoekmachine om informatie op internet te vinden.
- Oriënteer je op het onderwerp. Wat weet je er al van? Wat wil je hierover nog meer weten? Formuleer het leerdoel van deze opdracht en de vragen die je hebt.
- Kies een presentatievorm om de informatie die je gaat verzamelen, toegankelijk te maken voor anderen.
- Maak een plan om de informatie te verzamelen. Maak gebruik van verschillende bronnen (bijvoorbeeld internet, vakliteratuur, de krant, eigen ervaring, een interview met een ervaringsdeskundigen of een meeloopdag op een onderwijskansschool) en verdeel de taken.
- Verzamel de informatie.
- Verwerk de informatie tot een mooie presentatie.

Verder lezen **Websites**

www.cito.nl > primair onderwijs> piramide

www.kaleidoscoop.org

www.nji.nl > kennis Zie: Effectieve jeugdinterventies

www.nji.nl > Kennis > Projecten > Kaleidoscoop

www.onderwijsachterstanden.nl

www.pukenko.nl

www.rijksoverheid.nl> onderwijs en wetenschap

www.startblokken.info

www.vversterk.nl

Pedagogisch-didactisch begeleiden

Pedagogisch-didactisch begeleiden behandelt de bekwaamheden van een leerkracht in de onderwijssituatie met leerlingen: inter-persoonlijk, pedagogisch, didactisch en organisatorisch.

De suggesties voor verwerkingsactiviteiten, literatuur en aanvullend materiaal bij de hoofdstukken van het boek zijn hier te vinden. De website volgt de structuur van het boek: Delen A t/m D met bijbehorende hoofdstukken 1 t/m 12 zijn aan de linkerkzijde te vinden.

Deel A Pedagogisch competent

- [Hoofdstuk 1: Observeren](#)
- [Hoofdstuk 2: Ontwikkeling van kinderen](#)
- [Hoofdstuk 3: Sociaal-culturele achtergrond](#)
- [Hoofdstuk 4: Pedagogisch klimaat in de groep](#)

Deel B Interpersoonlijk competent

- [Hoofdstuk 5: Kinderen begeleiden: relatie](#)
- [Hoofdstuk 6: Kinderen begeleiden: competentie en autonomie](#)

Deel C Didactisch competent

- [Hoofdstuk 7: Hoe kinderen leren](#)
- [Hoofdstuk 8: Didactische vormgeving](#)
- [Hoofdstuk 9: Onderwijsituatie](#)

Deel D Organisatorisch competent

- [Hoofdstuk 10: Werk- en organisatievormen](#)
- [Hoofdstuk 11: Klassenmanagement en inrichting](#)
- [Hoofdstuk 12: Onderwijs- en leermiddelen](#)

Hoofdstuk 1: Observeren

Goed kijken naar kinderen is de basis van je pedagogisch-didactisch handelen. Goed kijken, betekent bewust, doelgericht kijken. In dit hoofdstuk leer je hoe je observeert, voor welke valkuilen je uit moet kijken en wat je met je gegevens doet.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 1: Observeren](#)

Opdrachten hoofdstuk 1: Observeren

1 Gedrag: oorzaak en gevolg

Er zijn veel verschillende factoren die het gedrag van de kinderen in de groep bepalen. Ook het gedrag van de leerkracht heeft invloed op het gedrag. Bij deze activiteit sta je stil bij jouw eigen gedrag in de klas en de invloed die dit heeft op de kinderen. Je kunt dit op verschillende manieren doen: door reflectie, door feedback te vragen van bijvoorbeeld je mentor of door het bekijken van een filmpje van jezelf. Kies een of meer van deze manieren bij de volgende activiteiten.

Positieve invloed

Welk gedrag van jou heeft naar jouw idee een positieve invloed op het gedrag van de kinderen in de groep of het gedrag van een bepaald kind?

- Omschrijf het gedrag van jou en het gedrag dat hiermee bij de kinderen of het kind wordt opgeroepen.
- Hoe zou je dit gedrag kunnen gebruiken in een moeilijke situatie? Omschrijf een situatie in de klas die jij moeilijk vindt en bedenk hoe je hier gebruik kunt maken van het gedrag dat een positieve invloed heeft.
- Probeer jouw idee in de praktijk uit en reflecteer hierop.

Negatieve invloed

Welk gedrag van jou heeft naar jouw idee een negatieve invloed op het gedrag van de kinderen of het gedrag van een bepaald kind?

- Omschrijf het gedrag van jou en het gedrag dat hiermee bij de kinderen of het kind wordt opgeroepen.
- Hoe zou je het gedrag van het kind kunnen veranderen door jouw eigen gedrag te veranderen?
- Probeer jouw idee in de praktijk uit en reflecteer hierop.

2. Observeren in de praktijk

Met deze activiteit doe je ervaring op in het observeren van een kind aan de hand van de vier observatiemethodieken.

Wat ga je doen?

Je gaat op je stageschool, in overleg met de mentor, een kind observeren dat opvallend gedrag vertoont. Je observeert het kind op vier verschillende manieren: participerende observatie, niet-participerende observatie, ongestructureerde observatie en gestructureerde observatie. Kies zelf de volgorde en motiveer waarom je voor die volgorde hebt gekozen. Je mag gebruikmaken van bestaande observatie-instrumenten.

Werk de volgende stappen uit.

- Wat was de aanleiding om dit kind te observeren?
- Voer alle stappen uit van het stappenplan voor de voorbereiding van de observatie.
- Voer de observatie uit.
- Beschrijf hoe de uitvoering is verlopen en welke factoren de objectiviteit van de gegevens mogelijk hebben beïnvloed.
- Interpreteer de gegevens per observatie.
- Maak per observatie een observatieverslag. Lees het verslag dat je hebt gemaakt kritisch na en onderstreep de subjectieve uitspraken. Maak vervolgens een tweede versie van het verslag. Lever beide versies van het verslag in.
- Leg alle gegevens van de vier observaties naast elkaar. Interpreteer ze en verbind er een conclusie en een advies aan voor een vervolg.
- Maak van het hele observatieproces een rapport voor de mentor waarin je verslag uitbrengt van de observatie, de uitkomsten en jouw conclusies.
- Bespreek het verslag met de mentor. Gesprekspunten zijn onder meer:
 - Zijn de vragen die jullie hadden over het kind beantwoord?
 - Zijn de observatiegegevens voldoende om een goed beeld te krijgen?
 - Zijn de observatiegegevens objectief?
 - Zijn de interpretaties en conclusies juist en volledig?
 - Is het verslag duidelijk en objectief?
- Maak tot slot een evaluatieverslag van deze activiteit en geef aan wat er goed ging, aan welke punten je nog wilt werken en hoe je dat gaat doen.

Verder lezen

Websites

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Gezichtsbedrog>

<http://toetswijzer.kennisnet.nl/html/observatie/jongekinderen.htm>

Vakliteratuur

Boog, G., Janson, D.J. & D. Memelink, Leren kun je observeren. Je handelingen afstemmen op de leerlingen. ThiemeMeulenhoff, Amersfoort 2012

Schema's

[Ongestructureerde observatie: een voorbeeld](#)

Hoofdstuk 2: Ontwikkeling van kinderen

Om kinderen goed te kunnen begeleiden en onderwijs te geven dat aansluit bij het kind moet je weten hoe een kind zich ontwikkelt. In dit hoofdstuk maak je kennis met de ontwikkeling van kinderen, het proces, de ontwikkelingsfasen, de aspecten van ontwikkeling en de invloeden op ontwikkeling. Wat zijn de voorwaarden voor ontwikkeling en hoe kun je inspelen op ontwikkeling.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 2: Ontwikkeling van kinderen](#)

Opdrachten hoofdstuk 2: Ontwikkeling van kinderen

1. Invloed op eigen ontwikkeling

Aan wie en wat je nu bent is een ontwikkeling vooraf gegaan waar verschillende factoren een rol bij hebben gespeeld. Je staat stil bij de factoren die jouw ontwikkeling hebben beïnvloed.

- Kies bij de lichamelijke, cognitieve, sociale, persoonlijke en emotionele ontwikkeling minimaal 1 aspect dat kenmerkend is voor jou.
- Geef een omschrijving van de aspecten die je hebt gekozen.
- Beschrijf de invloed op de ontwikkeling hiervan door externe factoren, interne factoren en zelfbepalingen. Besteed speciaal aandacht aan de invloed van de basisschool op jouw ontwikkeling.

2. Ontwikkeling in de onderbouw

De ontwikkeling van kinderen in groep 1 en 2 wordt meestal systematisch gevolgd door middel van observaties en/of met middelen die het leerlingvolgsysteem biedt. Onderzoek op je stageschool hoe dat gebeurt. Overleg met je mentor of er mogelijkheden zijn om bij enkele kinderen een observatie of toets uit te voeren. Verwerk in je verslag de volgende aandachtspunten:

- Welke ontwikkelingsaspecten worden systematisch gevolgd?
- Hoe gebeurt dit en hoe vaak?
- Hoe worden de resultaten vastgelegd?
- Wat gebeurt er als blijkt dat een kind op bepaalde ontwikkelingsgebieden achter loopt en welke mogelijkheden biedt het leerlingvolgsysteem hiervoor?

3. Inspelen op ontwikkeling

Met deze verwerkingsactiviteit vergelijk je de theorie en de praktijk van de ontwikkelingsfase van kinderen uit de onderbouw, de middenbouw en de bovenbouw. Daarbij kun je gebruik maken van de eigen stage-ervaring of van een video-opname waarin de drie leeftijdsgroepen uitgebreid in beeld komen. Je kunt de drie groepen ook observeren tijdens het buitenspelen. Je kunt deze activiteit individueel uitvoeren of met je

studiegroep voorbereiden en eventueel ook uitvoeren. Ga als volgt te werk.

- a. Beschrijf vanuit de theorie een aantal punten die betrekking hebben op de ontwikkeling van de drie leeftijdsgroepen. Kies per ontwikkelingsaspect ten minste één punt.
- b. Observeer in de praktijk het gedrag van de kinderen en let daarbij op de gekozen punten. Bereid de observatie voor aan de hand van het stappenplan in paragraaf 1.4.2.
- c. Verwerk de observatiegegevens die je hebt verzameld en analyseer ze:
 - Klopt de theorie met wat je in de praktijk ziet?
 - Geef voorbeelden uit de praktijk die de theorie ondersteunen.
 - Geef zo mogelijk verklaringen voor wat jullie niet in de praktijk terugvinden.

4. Nederlands als tweede taal

Ontwikkeling is een complex proces en er is veel over geschreven. In één hoofdstuk kan daarom noodzakelijkerwijs maar een beperkt beeld geschetst worden van ontwikkeling. Met deze verwerkingsactiviteit doe je ervaring op met het zelf vinden van relevante informatie over ontwikkeling. Je kunt dat aan de hand van de volgende probleemstelling doen, je kunt ook zelf een probleem in brengen vanuit je stagepraktijk.

Nina is vier jaar en gaat sinds kort naar school. Ze heeft geen kinderdagverblijf of peuterspeelzaal bezocht en spreekt geen woord Nederlands. Haar ouders spreken thuis Berbers. De school heeft tot dan toe geen ervaring met kinderen die helemaal geen Nederlands spreken. De vraag van de school is: hoe kunnen we Nina het beste begeleiden bij het leren van Nederlands?

Met je studiegroep ga je deze vraag beantwoorden met een gemotiveerd advies. Je kunt dat als volgt aanpakken:

- a. Analyseer het probleem en bedenk welke vragen beantwoord moeten worden om een gefundeerd advies te geven. Brainstorm hierover en maak een selectie van de vragen.
- b. Zoek informatie om de vragen te beantwoorden. Hierbij kun je de taken verdelen.
- c. Bespreek de gevonden informatie en probeer tot een gezamenlijk advies te komen.
- d. Maak je een beknopt verslag van het advies met de onderbouwing ervan.
- e. Als afsluiting van de activiteit kunnen de adviezen klassikaal besproken en bediscussieerd worden. Elk studiegroep geeft een presentatie van het advies en de klas kan hier vragen over stellen. Tot slot wordt er van gedachten gewisseld over het advies waar de school het meeste aan zou hebben.

Verder lezen - websites

www.kleineontwikkelingspsychologie.nl/

www.opvoedingscanon.nl > vragenlijsten

www.eco3.nl

<http://www.kindentaal.nl/>

http://www.oudersonline.nl/o_groei.htm

<http://www.sociaalemotioneel.nl/>

<http://pedagogischehulp.startpagina.nl/>

<http://www.opvoedadvies.nl/>

<http://www.pestweb.nl/>

<http://www.talentenkracht.nl/> Onderzoeksprogramma hoe kinderen tussen 3 – 5 jaar denken, inclusief videoclips

<http://www.virtuesproject.nl> :deugdenproject

Vakliteratuur

Bil, M. de en P. de Bil, Praktijkgerichte ontwikkelingspsychologie, Van wieg tot hangplek: de ontwikkeling van 0- tot 18-jarigen, Nelissen, Soest, 2007

Delfos, M.F., Ontwikkeling in vogelvlucht, Pearson Assessment and Information, Amsterdam, 2009

Goorhuis-Brouwer & Imelman, J.D., Meedoen en leren, Psychologie en pedagogiek van het jonge kind,

ThiemeMeulenhoff, Amersfoort 2010

Hoofdstuk 3: Sociaal-culturele achtergrond

Kinderen verschillen in sociaal-culturele achtergrond. Kennis hiervan helpt je om bij je onderwijs aan te sluiten op de belevingswereld van kinderen. De ecologische pedagogiek laat de verschillende leefwerelden van een kind zien in een ecologisch systeem. In dit hoofdstuk wordt verder het socialisatieproces behandeld, het gezin en zijn verschillende verschijningsvormen, wetten rondom kind en gezin, de risicofactoren in gezinsachtergrond zoals kindermishandeling, de diversiteit in culturele achtergrond en hoe je hiermee om kunt gaan. Belangstelling en respect zijn de basis voor een klimaat waarin ieder kind zich erbij hoort voelen en mee mag doen.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 3: Sociaal-culturele achtergrond](#)

Opdrachten hoofdstuk 3: Sociaal-culturele achtergrond

1. Sociaal culturele verschillen

De sociaal-culturele achtergrond van een kind heeft invloed op zijn gedrag. Daarbij spelen veel factoren een rol. Met deze verwerkingsactiviteit ga je je verdiepen in een van die factoren aan de hand van een onderzoeksvraag die je zelf kiest. Je kunt deze activiteit alleen uitvoeren of met een je studiegroep.

Je kunt dat als volgt doen:

- Kies een onderzoeksvraag m.b.t. de sociaal-culturele achtergrond van kinderen, die betekenis heeft voor de onderwijspraktijk. Je kunt hierbij denken aan een aspect van de gezinsomstandigheden of de sociaaleconomische of etnische achtergrond.
- Kies een presentatievorm. De vorm is mede afhankelijk van het doel ervan.
- Maak een opzet door het stellen van de volgende vragen.
- Wat willen jullie weten over dit onderwerp en met welk doel?
- Wat weet je al en waar wil je meer over weten?
- Heb je een concreet voorbeeld dat je als kapstok kunt gebruiken?
- Verdeel de taken.
- Voer het plan uit. Zoek informatie in vakliteratuur, tijdschriften, video, op internet en in je eigen praktijk.
- Bereid samen de presentatie voor en voer hem uit.
- Evalueer het resultaat en de totstandkoming ervan.
- Eventueel kan er voor gekozen worden om het resultaat van de verschillende studiegroepen aan elkaar te presenteren.

2. Sociaal-culturele achtergrond

Als je op een nieuwe school stage gaat lopen, is het prettig om snel iets te weten over de achtergrond van de kinderen met wie je gaat werken. Bij deze verwerkingsactiviteit gaat het niet om de achtergrond van elk kind persoonlijk, maar om een globale indruk van de schoolbevolking. Je presenteert de resultaten in een

zelfgekozen vorm. Het kan een verslag zijn, een artikel, maar ook bijvoorbeeld een powerpointpresentatie of een posterpresentatie.

In de presentatie kun je aandacht besteden aan de volgende aspecten:

- Uit wat voor milieu komen de kinderen?
- Welke etnische achtergrond hebben ze?
- Hoe ziet de buurt eruit waar ze wonen?
- Wat voor faciliteiten zijn er in de buurt?
- Wat doen de kinderen na school?
- Gaan ze veel naar sportclubs, muzieklés of andere clubs?
- Zijn er specifieke problemen in de buurt waar de kinderen wonen (denk bijvoorbeeld aan verkeersoverlast, geen speelgelegenheid, werkloosheid, een grote concentratie eenoudergezinnen, drugsgebruik).
- Wat zie je van die achtergrond terug op school in de taal en in het gedrag van de kinderen?
- Wat merk je daar zelf van bij de begeleiding van de kinderen en hoe speel je erop in?

3. Risicofactoren in gezinssituaties

Je gaat je verdiepen in risicofactoren in gezinssituaties. Je kiest met je studiegroep een type risicosituatie. Dat kan een gezinssituatie zijn die in dit boek is beschreven, bijvoorbeeld sociaallyke gezinnen, eenoudergezinnen of stiefgezinnen, maar je kunt ook een andere situatie kiezen, bijvoorbeeld huwelijksproblemen van de ouders, psychiatrische problemen bij een van de ouders, ingrijpende gebeurtenissen in het gezin of het hebben van een gehandicapt broertje of zusje. Je verdiept je in de achtergrond van de problematiek, de gevolgen ervan voor het kind en de mogelijkheden van de school om adequaat op de problematiek in te spelen. Je maakt over dit onderwerp een presentatie. Kies zelf in welke vorm je dat doet. Je kunt ook met je klas kiezen voor een presentatievorm in het kader van een themadag.

De volgende punten geven je houvast bij het uitvoeren van deze activiteit.

- a. Welke situatie kies je en waarom? Laat je bij je keuze leiden door jullie eigen praktijk. Kies een risicosituatie waar je in de praktijk ook mee te maken hebt. Maak daar een voorbeeldbeschrijving van. Let wel op privacy en zorg dat de gekozen voorbeelden niet zijn terug te leiden tot een bepaald kind.
- b. Welke vragen hebben jullie over dit onderwerp? Inventariseer de vragen en groepeer ze vervolgens naar onderwerp.
- c. Zoek informatie om de vragen te beantwoorden.
- d. Verwerk de informatie in een presentatie. Licht de informatie toe met veel (anonieme) voorbeelden uit jullie eigen praktijk
- e. Het is natuurlijk erg leuk en leerzaam als je ook hoort wat de andere studiegroepen hebben gedaan en hebben gevonden. Dat kan bijvoorbeeld op een themadag waarbij elke studiegroep een presentatie verzorgt.

4. Decemberfeest

Deze activiteit bestaat uit twee delen. De discussie van het eerste deel is een voorbereiding op het tweede deel.

- a. Lees de praktijksituatie bij deze activiteit en discussieer met je studiegroep over de vragen.

Kerstspel

Een van de wijzen is Turks, een van de soldaten Chinees. Maria is een kop groter dan Jozef. Groep 8 van de openbare basisschool De Twijn repeteert het kerstspel dat vanavond op de binnenplaats zal worden opgevoerd. De overige klassen doen bij de repetitie dienst als koor en publiek. 'Ik geloof niet in Jezus en zo', zegt Sarah uit groep 5. 'Ik geloof in de Marokkaanse God.' Ook Sherida (9), een struise blonde Utrechtse, gelooft niet in 'deze Jezus'. De bijbel of de koran zegt de meisjes niets. 'Ik kan geen Marokkaans lezen,' licht Sarah toe. 'Maar God is wel leuk', vindt Sherida. 'Het is wel interessant dat hij niet meer leeft, maar met de kerst wel. Ik wil hem best wel eens ontmoeten.'

De Twijn is een uitzondering. De meeste openbare scholen houden zich verre van het bijbelse kerstspel. Als het even kan komt de geboorte van Christus niet aan de orde.

Alinea uit: 'Couscous en bara als kerstmaaltijd'. Eerder verschenen in: NRC Handelsblad, 22 december 1999

- Wat vind je ervan om op een openbare basisschool het kerstspel op te voeren?
- Vind je dat een openbare basisschool aandacht moet besteden aan de christelijke achtergrond van Kerstmis? Licht je antwoord toe.
- Zou je op een openbare school Kerstmis vieren en hoe zou je dat doen?

b. Bedenk een decemberfeest

Maak met je studiegroep een opzet voor een decemberfeest waarin kinderen van verschillende culturen zich kunnen herkennen. Als de tijd van het jaar zich hier minder voor leent kan er ook gekozen worden voor een alternatief. De volgende aandachtspunten kunnen je op weg helpen.

- Wat is de doelgroep? Geef een beschrijving van de leeftijd, belangstelling en sociaal-culturele achtergrond.
- Op welk moment wordt het feest gegeven, waar en hoe lang duurt het?
- Wat ga je doen en waarom?
- Wat heb je nodig om het plan uit te voeren? Bijvoorbeeld geld, middelen, hulp, enzovoort.
- Hoe houd je bij de opzet van het feest rekening met de achtergrond van de doelgroep en de schoolcultuur?
- Waarom vinden jullie het een goed plan?

5. Prentenboek intercultureel

Een prentenboek of jeugdboek is een prima hulpmiddel om een interculturele activiteit te starten. Je kunt het gebruiken om een gesprek om gang te brengen en je kunt er een verwerkingsactiviteit aan verbinden. Een voorbeeld van zo'n boek is *Op een middag de wereld rond* van Ursula Kirchberg. Bij Joris in de klas zitten kinderen uit allerlei landen. Elk kind vertelt zijn verhaal. Het boek is prachtig geïllustreerd door de auteur zelf. Het is uitgegeven door uitgeverij Christofoor in Zeist.

Het is een van de vele boeken die op internet en in de bibliotheek zijn te vinden. Met deze verwerkingsactiviteit, die uit drie onderdelen bestaat, ga je hier gericht naar zoeken. Als je stage loopt en de stageplaats hier de mogelijkheid voor biedt, kun je het derde onderdeel in de praktijk uitvoeren.

a. Oriënteer je op internet en kies 5 boeken die je zou kunnen gebruiken voor een interculturele activiteit. Geef een korte beschrijving van de boeken en motiveer waarom je ze zou kunnen gebruiken bij een interculturele activiteit.

b. Bekijk deze boeken op de bibliotheek en kies één boek uit dat je het meest geschikt vindt voor de groep waar je stage loopt. Zijn de boeken niet aanwezig of vind je ze uiteindelijk toch minder geschikt, dan zoek je op de bibliotheek een beter alternatief. Motiveer waarom je dit boek hebt gekozen.

c. Je bereidt een les voor waarbij je dit boek als uitgangspunt. Je leest het verhaal voor. Naar aanleiding van het verhaal voer je een kringgesprek. Aansluitend doe je met de kinderen een verwerkingsactiviteit. Je kunt de activiteit met een klein groepje kinderen uitvoeren of met de hele groep. De volgende aandachtspunten kun je gebruiken bij het uitvoeren van deze activiteit:

- Bereid de les goed voor. Stel vooraf welk doel je met de les wilt bereiken.
- Denk na hoe je het boek introduceert en hoe je het verhaal vertelt.
- Bedenk sleutelvragen bij het verhaal om het gesprek op gang te brengen.
- Bedenk een verwerkingsactiviteit die binnen twintig minuten afgerond kan worden en die past bij het beginniveau en de leefwereld van de kinderen. Bedenk wat je ermee wilt bereiken, wat je nodig hebt om de activiteit uit te voeren en hoe de organisatie eruit ziet.
- Voer je plan uit (Voorlezen, kringgesprek en verwerkingsactiviteit).
- Evalueer hoe de les is verlopen. Hoe reageerden de kinderen? Verliep de activiteit zoals je je dat had voorgesteld? Kwam het interculturele aspect goed uit de verf? Heb je je doel bereikt? Wat zou je een volgende keer anders doen?

6. Rechten van het kind

Kinderen verschillen in sociaal-culturele achtergrond. Maar alle kinderen over de hele wereld hebben dezelfde rechten. Het is belangrijk dat kinderen weten wat hun rechten zijn. Je gaat daarom een miniproject opzetten over de rechten van het kind. Het project is bestemd voor de groep waar je stage loopt en sluit aan bij het niveau en de belangstelling van deze kinderen. Zo mogelijk voer je het in de praktijk uit. De voorbereiding kun je gezamenlijk doen met je studiegroep. Op internet zijn verschillende materialen te vinden voor dit onderwerp. Kijk bijvoorbeeld op <http://www.unicef.nl/> of www.plannederland.nl.

Informatie over het opzetten van een project staat in hoofdstuk 8.4.1.

Verder lezen

Websites

<http://burgerschapindebasisschool.nl>

<http://www.nji.nl/>

www.amk-nederland.nl

www.meldcode.nl

www.plannederland.nl

www.samsam.net

www.stichtingechelon.nl

www.toonspeziaal.nl

www.unicef.nl

www.voo.nl

Vakliteratuur

Bas, Jan de. Burgerschapsvorming. Jong gedaan, oud geleerd. JSWboek, Bekadidact, Baarn 2008.

Hajer, M. e.a., Multicultureel onderwijs, Open ogen in een kleurrijke klas: perspectieven voor de lespraktijk, Coutinho, Bussen, 2007

Hoofdstuk 4: Pedagogisch klimaat in de groep

Een positief pedagogisch klimaat in de groep is een voorwaarde voor optimale leeropbrengsten. Je sluit aan bij de drie basisbehoeften van kinderen: de behoefte aan goede relaties, aan competentie en aan autonomie. Het hoofdstuk gaat verder in op het pedagogisch handelen in de klas. Hoe draag je bij aan een positief pedagogisch klimaat en hoe begeleid je kinderen op hun weg naar volwassenheid. Welk opvoedingshouding is hierbij het meest wenselijk?

Opdrachten

Klik op de link hieronder voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 4: Pedagogisch klimaat in de groep](#)

Opdrachten hoofdstuk 4: Pedagogisch klimaat in de groep

1. School en opvoeding

Met deze activiteit verdiep je je in de visie van de school over opvoeding en jouw persoonlijke ideeën hierover. Je kunt dat doen aan de hand van stellingen (vraag 1.1) en/of zelf op onderzoek uitgaan (vraag 1.2). Je kunt de antwoorden verwerken in een presentatie over school en opvoeding, bijvoorbeeld in de vorm van een opstel, een werkstuk, een artikel of een PowerPoint-presentatie.

1.1 Geef je mening over de volgende stellingen over opvoeden en motiveer je antwoord:

- Eigenlijk zou er een 'opvoeddiploma' moeten bestaan. Het is te gek dat iedereen zomaar mag opvoeden, zonder er verstand van te hebben.
- Opvoeden is vooral een kwestie van je gezonde verstand gebruiken.
- Opvoeden is vooral een kwestie van je gevoel volgen, doen wat je hart je ingeeft.
- Wil je een goede opvoeder zijn, dan heb je behoorlijk wat zelfkennis nodig.
- Opvoeden is gekoppeld aan de leeftijdsfase van nul tot ongeveer achttien jaar. Daarna ben je volwassen en word je dus niet meer opgevoed.

1.2 Hoe het pedagogisch klimaat op een school eruitziet, hangt onder meer af van de visie van de school op opvoeding. Je onderzoekt hoe je stageschool hierover denkt, hoe dit in de praktijk zichtbaar wordt en hoe jij denkt over opvoeden. Informatie kun je vinden in de schoolgids, het schoolplan en de website van de school. Ook kun je gesprekken voeren met leerkrachten. Kijk ook eens goed om je heen.

- Wat ziet de school als doel van de opvoeding en wat is de taak van de school hierbij?
- Welke eigenschappen in een kind vindt de school belangrijk en waar ligt de prioriteit bij de opvoeding in de school? Denk daarbij aan gehoorzaamheid, verdraagzaamheid, voor jezelf opkomen, zelfvertrouwen, zelfstandigheid, enzovoort. Geef steeds met een voorbeeld aan hoe dit in de praktijk op school zichtbaar wordt (of hoe de praktijk botst met de visie op papier).
- Welke opvoedingsmiddelen gebruikt de school bij het bereiken van de opvoedingsdoelen en hoe worden die gebruikt? Geef steeds met een voorbeeld aan hoe.
- Wat wordt er in de nieuwe kerndoelen 2005 gezegd over opvoedingsdoelen?
- Vind jij dat de school een taak heeft bij de opvoeding van kinderen en waarom? Welke taken vind jij bij de school passen en welke bij de ouders?

- f. Welke eigenschappen in een kind vind jij belangrijk als het gaat om opvoeding in de school? Zijn er verschillen tussen jouw opvattingen en de visie van de school? Hoe los je dit in de praktijk op?
- g. Wat voor opvoeder ben jij? Ben je positief of negatief, geduldig of ongeduldig, streng of toegeeflijk, van welke opvoedingsmiddelen maak je veel gebruik en van welke bij voorkeur niet? Wat zijn je sterke en zwakke kanten? Hoe zou jij willen zijn als opvoeder? Wat moet je daarin nog leren?

2. Werken aan een positief pedagogisch klimaat

Deze activiteit maak je met je studiegroep. Je kunt kiezen uit een of meer van de onderdelen. Voor sommige onderdelen is het handig als je eerst het volgende hoofdstuk 7 bestudeert.

Jullie gaan een basisschool ontwerpen met een, volgens jullie studiegroep, ideaal pedagogisch klimaat. Ook werken jullie uit wat dit betekent voor een van de groepen van de school. Tot slot ontwerpen jullie een drietal activiteiten die bijdragen aan een positieve omgang tussen kinderen en het zelfvertrouwen van kinderen. Verwerk de resultaten van deze activiteit in een zelfgekozen presentatievorm. Je rondt deze activiteit af met een evaluatie.

2.1 Ideale school

In een nieuwbouwwijk wordt een nieuwe school gevestigd. Jullie vormen samen het team van de school en bedenken een pedagogisch onderwijsconcept.

- a. Ga brainstormen en schrijf alle ideeën op. Waar staat de school voor? Wat zijn de uitgangspunten en doelstelling? Wat ziet de school als haar opvoedingstaak? Wat vindt de school belangrijke eigenschappen van kinderen? Hoe ziet het pedagogische klimaat eruit en hoe krijgt dat concreet vorm?
- b. Zet de ideeën vervolgens op een rijtje en schrijf er een stukje over voor de schoolgids onder de titel Waar staat de school voor? Met dit stukje open je het verslag van deze activiteit.

2.2 Pedagogisch klimaat in de klas

Voor een van de acht groepen van de ideale school werk je concreet uit wat jullie ideeën in de praktijk betekenen. Je voegt de uitgewerkte ideeën toe aan het verslag. Kies voor welke groep je dit gaat doen, het mag ook een combinatiegroep zijn. Vervolgens werk je de volgende onderdelen uit die samen mede het pedagogisch klimaat in die groep bepalen. Let erop dat jullie ideeën aansluiten bij het ontwikkelingsniveau van de kinderen in de groep:

- a. inrichting van de klas; een plattegrond waarin je aangeeft hoe de klas is ingedeeld en welke activiteiten waar plaatsvinden;
- b. dagindeling;
- c. routines in de klas;
- d. regels waar kinderen zich aan moeten houden;
- e. begeleidingshouding van de groepsleerkracht;
- f. activiteiten die bijdragen aan een positief klimaat.

2.3 Activiteiten die bijdragen aan een positief klimaat

Bij dit onderdeel sluit je aan bij je eigen onderwijspraktijk. De activiteiten kun je wel samen met je studiegroep bedenken, maar een van de activiteiten voer je uit met een groepje kinderen dat je op je stageschool begeleidt. Die activiteit moet daarom aansluiten bij de leeftijdsgroep en de problematiek van de kinderen met wie je werkt.

- a. Werk gezamenlijk drie activiteiten uit die bijdragen aan een positief klimaat. Ga op zoek naar liedjes, verhalen en spelletjes die de positieve omgang tussen de kinderen in de groep bevorderen of bijdragen aan het zelfvertrouwen van kinderen en verwerk die in de activiteiten. Let er bij de keuze van de drie activiteiten op dat ieder lid van jullie groep in ieder geval een activiteit op de eigen stageschool kan uitvoeren.
- b. Welke activiteit kies je om in de praktijk uit te voeren en waarom juist deze?

- c. Voer de activiteiten in de praktijk uit. Zeker als je nog weinig ervaring hebt, kun je dit het beste met een klein groepje kinderen doen.
- d. Voeg de opzet en uitwerking van de drie activiteiten toe aan het verslag plus een individueel verlag van de activiteit die je in de praktijk hebt uitgevoerd (aanleiding, opzet, uitvoering en evaluatie, individuele leerpunten).

2.4 Evaluatie

Evalueer gezamenlijk de activiteit in zijn totaliteit. Kijk zowel naar het proces: hoe hebben jullie eraan gewerkt, hoe verliep het verdelen van de taken, hoe was de inzet van iedereen, wat vonden jullie van de activiteit. En kijk naar het product: zijn jullie tevreden over het resultaat, waar ben je het meest tevreden over, wat had anders of beter gekund? Rond het verslag af met de evaluatie.

Verder lezen

Websites

www.aps.nl > primair onderwijs > schoolveiligheid en schoolklimaat

Vakliteratuur

Diekstra, R. en Hintum, M. van (red.). Opvoedingscanon. Bert Bakker, Amsterdam. 2010.

Malschaert, H., Traas, M., Basisboek opvoeding. Theorie en praktijk. HBUitgevers, Baarn 2011.

Artikelen

[Positieve sfeer in de groep](#)

Hoofdstuk 5: Kinderen begeleiden: relatie

Een goede relatie is de basis van opvoeding. Dit hoofdstuk gaan in op hoe je met elk kind in je groep een relatie opbouwt. Ook de relaties tussen kinderen komen aan de orde. Hoe kun je werken aan een positieve groep, wat doet pesten met een kind en hoe ga je ermee om.

Opdrachten

Zie onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 5: Kinderen begeleiden: relatie](#)

[Opdrachten hoofdstuk 5: Kinderen begeleiden: relatie](#)

1. Beeldvorming

Neem een kind in gedachten uit de groep van je stage -school, van wie je niet veel weet.

- Vraag jezelf af wat je van dit kind zou willen weten.
- Geef bij elke vraag aan hoe je daar antwoord op kunt krijgen binnen de mogelijkheden die je tot je beschikking hebt.
- Probeer in de praktijk een antwoord te vinden op je vragen.
- Geef op basis van de informatie die je hebt verzameld een beeld van het kind.
- Heb je nu een beter/ander beeld van het kind en wat betekent deze informatie concreet voor de begeleiding van dit kind?

2. Opvang van nieuwe kinderen

Het is prettig als je een nieuwe groep of een nieuw kind in de groep in korte tijd leert kennen. Met deze verwerkingsactiviteit kijk je naar een aanpak hiervoor.

- Voor een vierjarige die voor het eerst op school komt, is de school nog geen veilige plek. Alles is nieuw en vreemd. Hoe vindt de opvang van nieuwe kinderen op jouw stageschool plaats? Schrijf een kort, maar duidelijk stuk dat bestemd is voor de ouders van nieuwe leerlingen. Leg uit hoe de school nieuwe kinderen opvangt en waarom dat op deze manier gebeurt.
- Wissel de wenprocedure voor 4-jarigen op de verschillende stagescholen uit in je studiegroep en vorm hier een mening over.
- Bedenk een originele manier om in korte tijd de namen te leren van de kinderen met wie je werkt en iets over hun achtergrond. Voer dit idee zo mogelijk in de praktijk uit.

3. Observeren van luistergewoonten

Observeer tijdens twee interacties tussen leerkracht/stagiaire en kind de luisterhouding van de leerkracht/stagiaire. Kies twee verschillende situaties: tijdens een vrije activiteit en tijdens een onderwijsleergesprek. Je kunt gebruik maken van een bestaande video-opname, het is ook heel leerzaam om een video-opname van jezelf te laten maken.

De vraagstelling is tweeledig:

- a. Op welke momenten is er sprake van actief luisteren? Waar zie je dat aan en wat is het effect?
- b. Op welke momenten zou het zinvol zijn geweest om actief te luisteren en op welke manier zou dat hebben kunnen gebeuren?
- c. Is er verschil in luistergewoonte tijdens de vrije activiteit en tijdens het onderwijsleergesprek? Hoe kun je dat verschil verklaren?

4. Test lichaamstaal

Op de website www.lichaamstaal.nl vind je veel informatie over lichaamstaal. Wat zegt de gezichtsuitdrukking en de houding over de emotie, wat is een goede luisterhouding en wat een actieve luisterhouding? (Let op, want er zit ook veel reclame op de site verborgen tussen de onderwerpen.). Je gaat je verdiepen in dit onderwerp. Dat kun je als volgt doen:

- a. Ga naar <http://www.lichaamstaal.nl/quiz.html> en test je lichaamstaalkennis.
- b. Bekijk vervolgens een of meer onderwerpen op de website die jouw interesse hebben. Wat heb je gekozen en wat vond je ervan?

5. analyse communicatie

Een leerkracht communiceert de hele dag met kinderen. Er vinden heel veel gesprekken en gesprekjes plaats. Een van de gesprekken die jij met een kind, een groepje of de hele klas hebt, ga je analyseren. Dat kun je als volgt doen:

- Kies een situatie uit die je graag wilt analyseren. Motiveer waar je deze situatie hebt gekozen.
- Neem in deze situatie een gesprek op de band op.
- Laat iemand foto's maken tijdens dit gesprek.
- Schrijf het gesprek uit en analyseer het aan de hand van het communicatieschema.
- coderen/decoderen: wat dacht je/wat dacht het kind en hoe werd dit verwoord?
- Op welke momenten luisterde je actie en wat was het resultaat hiervan? (Maak hierbij gebruik van de aandachtspunten van actief luisteren)
- Wat vond je zelf van het gesprek? Waar was je tevreden over? Wat zou je achteraf anders hebben willen doen?
- Bekijk de foto's.
- Wat valt je op aan de lichaamstaal van jouzelf en van het kind of de kinderen?
- Wat zegt die lichaamstaal?
- Wat voegt het toe aan de verbale interactie?

6. Sociogram

Je kunt met deze activiteit de relaties in kaart brengen van de groep kinderen waar je stage loopt. Je kunt dat als volgt doen:

- a. Maak een sociogram van de groep.
- b. Beschrijf de groepsstructuur van de groep. Denk hierbij ook aan de communicatiestructuur en de invloedstructuur.
- c. Kies op basis van de gevonden gegevens een kind uit dat weinig of alleen negatieve contacten heeft met de andere kinderen. Is dat voor jou een verrassing en wat kun je over het kind vertellen? Observeer het kind om vast te stellen hoe het met de andere kinderen omgaat en waar het misgaat. Bedenk een plan om het kind meer bij de groep te betrekken en dit plan voer zo mogelijk en in overleg met je mentor uit. Maak een

verslag van je bevindingen.

d. Invloeden op sociaal gedrag van kinderen

Maak met je studiegroep een werkstuk of een presentatie over een van de volgende onderwerpen:

- vooroordelen bestrijden in de onderbouw;
- wat je kunt doen aan pesten;
- een sociaal vaardige groep;
- een methodiek voor sociale-vaardigheidstraining;
- een onderwerp naar eigen keuze, dat verband houdt met dit hoofdstuk.

Maak eerst een gemotiveerde keuze voor het onderwerp. Stel vast hoe je de informatie gaat presenteren. Maak een opzet door het stellen van vragen. Wat wil je weten over dit onderwerp? Wat weet je al en waar wil je meer over weten? Heb je een concreet voorbeeld wat je als kapstok kunt gebruiken? Verdeel de taken. Zoek informatie in de vakliteratuur, tijdschriften en op internet. Kijk of er video's zijn over dit onderwerp, die je kunt gebruiken bij een presentatie.

7. Ongewenst sociaal gedrag

Kies een van de twee onderstaande verwerkingsvormen.

Situatie 1

Deze activiteit kun je uitvoeren met je studiegroep. Ieder brengt 1 situatie in. Beschrijf een ervaring op je stageschool met ongewenst sociaal gedrag of een situatie waarin een kind niet sociaal vaardig reageert.

- a. Kies een situatie waarover je zelf tevreden was en een situatie waarover je geen goed gevoel had.
- b. Beschrijf de situatie en het verloop van de gebeurtenissen zo concreet mogelijk. Wat gebeurde er? Wat was de aanleiding? Hoe heb je op de situatie gereageerd? Wat was het gevolg?
- c. Aan de hand van een of meer van deze voorbeelden doe je een rollenspel. Eerst speel je de situatie zoals die in werkelijkheid plaatsvond.
- d. Bespreek hoe dat verliep. Hoe voelde het voor de betrokken personen? Hoe effectief was de ingreep? Wat leerden de leerlingen ervan? Hoe kwam de ingreep over bij degene die de leerling(en) speelde?
- e. Voer naar aanleiding van de nabespreking het rollenspel opnieuw uit en pas de resultaten van de nabespreking toe.
- f. Bespreek opnieuw het resultaat. Wat ging er beter? Wat zou nog anders moeten?

Situatie 2

Bespreek met de mentor een situatie in de groep waarin pesten of discriminatie voorkomt en waar je niet goed raad mee weet. Overleg met de mentor hoe je dit het beste zou kunnen aanpakken en voer dit in de praktijk uit. Maak een verslag van je ervaringen.

- a. Beschrijf de situatie.
- b. Welke problemen heb je ermee?
- c. Hoe verliep het gesprek met de mentor en wat hebben jullie afgesproken?
- d. Werkte de aanpak in de praktijk? Wat ging er goed en wat zou nog anders moeten?

Verder lezen

Websites

www.aps.nl > primair onderwijs > schoolveiligheid en schoolklimaat

Vakliteratuur

Engelen, R. van Bouwen aan je groep, ThiemeMeulenhoff, Amersfoort 2011

Engelen, R. van. Grip op de groep. JSW (boek 36), Bekadidact, Baarn 2007.

Naomi Drew, Kinderen en... geen grapjes over pesten, Kwintessens, ISBN13: 9789057883682, (Boek + CD-Rom)

Sociale en communicatieve vaardigheden

Bestudeer bij dit hoofdstuk ook paragraaf 6.1 Sociale en communicatieve vaardigheden in Marijke van Eijkeren, Werken in het basisonderwijs, Kennisbasis voor de startende leraar, Thiememeulenhoff, Amersfoort 2012.

Pestprotocol

[Voorbeeld pestprotocol](#)

Hoofdstuk 6: Kinderen begeleiden: Competentie en autonomie

Het gevoel competent te zijn en zelf initiatieven te mogen nemen draagt bij aan zelfvertrouwen en een positief zelfbeeld. Dit hoofdstuk gaat over wat competentie en autonomie inhoudt, wat het betekent voor kinderen en hoe je kinderen hierin begeleidt. Hoe leer je kinderen zelfstandig werken en samenwerken? Hoe richt je je klas zo in dat die zelfstandig werken bevordert en uitnodigt tot samenwerken?

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 6: Kinderen begeleiden: Competentie en autonomie](#)

Opdrachten hoofdstuk 6: Kinderen begeleiden: competentie en autonomie

1. Zelfstandig werken

Aan de hand van de volgende activiteiten kun je de kennis over zelfstandig werken in de praktijk toepassen.

1.1 Begeleiden bij zelfstandig werken

Bekijk de checklist zelfstandig werken (gedrag kind). Kies een kind uit je stageklas van wie je de indruk hebt dat hij nog niet goed zelfstandig kan werken vergeleken met de andere kinderen in de groep. Gebruik de check-list en kruis aan wat het kind nog niet kan. Maak nu een plan om het zelfstandig werken te verbeteren. In welke volgorde pak je welke punten aan en hoe begeleid je het kind hierbij? Bespreek dit plan met de mentor en bekijk samen hoe je het kunt uitvoeren. Spreek af na hoeveel tijd je het kind opnieuw observeert aan de hand van de checklist en evalueer het resultaat.

1.2 Toepassen van de checklist zelfstandig werken, gedrag begeleiders

Geef aan de hand van de checklist zelfstandig werken, gedrag begeleiders een oordeel over het zelfstandig werken in je stageklas. Op welke punten zou het zelfstandig werken verbeterd kunnen worden en hoe zou dat aangepakt kunnen worden?

2. Samenwerken

Deze activiteit kun je gedeeltelijk met je studiegroep maken. In dit hoofdstuk staan de sociale vaardigheden beschreven die een kind nodig heeft om te kunnen samenwerken. Kies een van die vaardigheden uit en bereid met je studiegroep een activiteit voor om deze vaardigheid aan een groepje kinderen te leren. Gebruik hierbij een lesformulier (zie paragraaf 9.1.2). Stel ook een persoonlijk leerdoel vast. Voer de activiteit uit op je stageschool. Wissel de ervaringen hiermee uit met je studiegroep en stel op grond hiervan de opzet van de activiteit zo nodig bij. Kies een presentatievorm om het resultaat van deze activiteit te verwerken.

3. Zelfvertrouwen versterken

Gebrek aan zelfvertrouwen is een belangrijke oorzaak van probleemgedrag in de klas. Het is belangrijk dat je in je pedagogische aanpak kinderen het gevoel geeft dat ze het goed doen. Bij de volgende activiteit werk je bewust aan de manier waarop je in de praktijk het zelfvertrouwen van kinderen versterkt. Je antwoorden en ervaringen kun je verwerken in een presentatie en uitwisselen met je studiegroep.

3.1 Stel tips op over hoe je op een praktische manier tijdens de begeleiding van kinderen hun zelfvertrouwen vergroot. Geef bij iedere tip een praktijkvoorbeeld.

3.2 Maak een praktisch plan om het zelfvertrouwen van kinderen in de praktijk te versterken.

- a. Kies een begeleidingssituatie die zich regelmatig voordoet als je werkt met een klein groepje kinderen.
- b. Geef concreet aan hoe je (tot nu toe) in die begeleidingssituatie het zelfvertrouwen van de kinderen versterkt.
- c. Geef van elk kind aan of je vindt dat het veel, gemiddeld of weinig zelfvertrouwen heeft en uit welk gedrag dit blijkt.
- d. Hoe werk je aan het versterken van het zelfvertrouwen van de kinderen in het algemeen? Formuleer wat je gaat doen in termen van gedrag.
- e. Hoe werk je aan het versterken van het zelfvertrouwen van de kinderen uit het groepje dat je begeleidt met weinig of gemiddeld zelfvertrouwen? Formuleer wat je gaat doen in termen van gedrag.
- f. Maak van d. en e. een lijstje actiepunten.
- g. Kies uit dit actiepuntenlijstje een punt waar je de komende tijd aan gaat werken. Maak een plan van aanpak. Zet daarin wat je gaat doen, hoe je het gaat doen, welk resultaat je verwacht en hoe je kunt vaststellen of je het resultaat hebt bereikt.
- h. Voer je plan uit.
- i. Evalueer het resultaat

Verder lezen

Websites

www.aps.nl

www.nji.nl

www.interactiewijzer.nl

www.sociaalemotioneel.nl

www.waarden.org

Hoofdstuk 7: Hoe kinderen leren

Het scheppen van een krachtige leeromgeving begint bij kennis over hoe kinderen leren. Wat gebeurt er in het hoofd van kinderen en hoe ontwikkelt het brein zich? Maar ook hoe verschillen kinderen in de manier waarop zij leren en hoe kun je hierop inspelen? Het meervoudige intelligentie model komt aan de orde evenals de verschillende leerstijlen.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 7: Hoe kinderen leren](#)

Opdrachten hoofdstuk 7: Hoe kinderen leren

1. Informatieverwerking en leren

- a. Je hebt in dit hoofdstuk geleerd hoe informatie verwerkt wordt in de hersenen en welke factoren het leerproces positief beïnvloeden. Deze informatie ga je zo verwerken, dat je ze goed begrijpt en onthoudt. Je mag hier zelf een vorm voor kiezen. Je kunt bijvoorbeeld in eigen woorden een samenvatting maken van de informatie, je kunt de informatie in een schema zetten of je kunt de informatie in beelden uitwerken. Motiveer waarom je voor deze uitwerking hebt gekozen en waarom die bij jou past.
- b. Vergelijk in je studiegroep de manier waarop ieder persoonlijk activiteit 1 heeft uitgewerkt. Welke overeenkomsten en verschillen zijn er? Wat is de meest verrassende of originele uitwerking en waarom? Als je kijkt naar meervoudige intelligentie, welke intelligentie past dan het beste bij welke soort uitwerking? Maak op basis van de bespreking samen één uitwerking waarin je het beste van alle verschillende uitwerkingen gebruikt en waar woord en beeld elkaar aanvullen.

2. Leerstijlen

- a. Welke leerstijlen kun je onderscheiden en welke past het meest bij jou? Geef met een voorbeeld aan waarom je dat denkt.
- b. Doe vervolgens een leerstijltest. Op de website <http://www.123test.nl/leerstijl/> is een uitgebreide interactieve leerstijltest te vinden. Wat is de uitkomst? Had je dit verwacht?

3. Ontwerpen vanuit een visie op leren

Met de kennis die je in dit hoofdstuk hebt opgedaan over informatieverwerking en leren, ontwerp je een serie van drie lessen. De lessen duren een half uur tot maximaal een uur. Je kunt deze activiteit met je studiegroep maken. Het is wel zo handig als alle deelnemers van de studiegroep met dezelfde leeftijdsgroep werken. Als je geen stageschool hebt, kies je een leeftijdsgroep waar je de lessen voor ontwerpt. Je kunt als volgt aan deze activiteit werken:

- Kies een onderwerp dat met de natuur te maken heeft. Motiveer waarom jullie voor dit onderwerp hebben gekozen.
- Stel in grote lijnen vast wat de kinderen aan het einde van de serie lessen weten over dit onderwerp.
- Stel vast hoe je die informatie over drie lessen verspreidt.
- Bedenk voor elke les een serie leeractiviteiten. Motiveer waarom je voor die leeractiviteiten hebt gekozen, welke visie op leren hierbij past en hoe die aansluit bij de verschillen tussen kinderen.
- Hoe ga je toetsen of de kinderen aan het einde van de serie lessen weten wat ze zouden moeten weten en waarom kiezen jullie voor deze toetsvorm? Bedenk dat je toetsing heel breed kunt invullen en dat dat niet beperkt hoeft te blijven tot een proefwerk of een overhoring.
- Voer de lessen zo mogelijk in de praktijk uit en evalueer het resultaat. Wat ging er goed, wat zou je de volgende keer anders doen? Wat vonden de kinderen van de leeractiviteiten? Waren ze betrokken bij het onderwerp? Hoe actief waren ze er zelf mee bezig en waar zag je dat aan? Maak een verslag van het verloop van de les en de evaluatie ervan.
- Wissel in je studiegroep de praktijkervaring uit met het geven van de les. Wat kunnen jullie hiervan leren? Noem minimaal drie punten.

4. Individuele leeractiviteit

Kies een kind op je stage-school dat moeite heeft om zich bepaalde leerstof eigen te maken, bijvoorbeeld bepaalde rekenopgaven of de kleuren en vormen.

- Probeer je een zo goed mogelijk beeld te vormen van het kind, zodat je weet hoe dit kind de leerstof het beste zou kunnen leren. Welke informatie heb je hiervoor nodig, wat weet je al en hoe kom je aan de ontbrekende informatie? Verzamel (in overleg met de groepsleerkracht) de informatie en zet die op papier.
- Formuleer nu wat je het kind wilt leren.
- Bedenk vervolgens een leeractiviteit met de leerstof die bij dit kind past en voer die uit.
- Evalueer het resultaat met de mentor.

Verder lezen

Websites

<http://www.hersenenleren.nl/>

Vakliteratuur

Bosch, W. en C. Boomsma, *Onderwijs aan het jonge kind... een vak apart*. ThiemeMeulenhoff, Amersfoort 2013.

Grift, B. van. *Kinderkoppie. Hoe een rijke leeromgeving bijdraagt aan de ontwikkeling van het kinderebrein*. SWP, Amsterdam 2010.

Hoofdstuk 8: Didactische vormgeving

Didactiek is de kunst van het onderwijzen. Hoe geef je het onderwijsleerproces zo vorm dat er sprake is van opbrengstgericht leren? Het didactisch concept is uitgangspunt, daar hoort een didactisch model bij en passende werkvormen. Dit hoofdstuk behandelt de verschillende mogelijkheden om de onderwijsleersituatie didactisch vorm te geven. Aan de orde komen ondermeer het analysemodel van Van Gelder, het model van (activerende) directe instructie, projectonderwijs, ontwikkelingsgericht onderwijs, zelfontdekkend leren en coöperatief leren.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 8: Didactische vormgeving](#)

Opdrachten hoofdstuk 8: Didactische vormgeving

1. Didactiek

We geven twee voorbeelden van onderwijsleersituaties die niet goed verliepen. Lees de voorbeelden en beantwoord de vragen. Vergelijk je antwoorden met die van twee medestudenten.

1.1 Kinderarbeid

De groepsleerkrachten van de onderbouw hebben een nieuw project bedacht. Het thema is Kinderarbeid in India. Het idee ontstond naar aanleiding van een krantenberichtje waarin stond dat in India kinderen van vijf jaar al aan het werk waren in tapijtfabriekjes. Het project blijkt in de praktijk heel moeizaam te verlopen. Het kost veel tijd om een concreet plan op papier te zetten en voldoende aantrekkelijke activiteiten te bedenken. Ondanks alle tijd die in het project is geïnvesteerd, is het resultaat heel matig. De kinderen zijn niet enthousiast. Het plan om het project gezamenlijk met alle groepen 1 tot en met 4 af te sluiten, gaat niet door. Halverwege het project wordt besloten om het af te sluiten. Iedereen zal voor zijn eigen groep een manier bedenken om het project versneld te beëindigen.

- Wat vind je ervan dat de groepsleerkrachten besluiten om het project halverwege te stoppen?
- Hoe komt het dat dit project zo moeizaam van de grond kwam en uiteindelijk mislukte?

1.2 Kerken

Lisette heeft voor groep 3 in het kader van wereldoriënterend onderwijs een les voorbereid over de geschiedenis van kerken. Omdat kerkgebouwen een hobby van haar zijn, weet ze er veel van. Ze heeft een grote collectie zelfgemaakte dia's. Aan de hand van een selectie uit die dia's laat ze zien welke verschillende soorten kerken er zijn. Ze legt uit hoe je aan de bouwstijl kunt zien uit welke periode ze stammen en waarom de mensen in die tijd zo bouwden. Ze heeft de les goed voorbereid, maar toch heeft ze er achteraf geen goed gevoel over. De kinderen waren druk, ze luisterden slecht en ze stelden nauwelijks vragen.

- Leg uit hoe het komt dat deze les niet goed verliep.
- Hoe zou jij het hebben aangepakt als je deze groep met dit onderwerp kennis had willen laten maken?

2. Een miniproject

Bereid met je studiegroep een miniproject voor dat je (als dat mogelijk is) met de kinderen in je stagegroep (of met een klein groepje) uitvoert. Het gaat om een kort project dat in maximaal twee weken afgerond kan worden. Motiveer aan de hand van de uitgangspunten van projectonderwijs waarom je kiest voor een project. Je kunt dit doen aan de hand van de volgende aandachtspunten:

- Kies een onderwerp dat past in het programma in de groep van je stageschool en waarvan je denkt dat het de kinderen aanspreekt en geef aan waarom je dat denkt. Waar let je op bij de keuze van een thema?
- Wat wil je de kinderen in dit project leren?
- Welke kennis en ervaring hebben de kinderen al met betrekking tot dit onderwerp?
- Welke activiteiten bied je aan in het kader van dit project?
- Geef aan van welke manier van leren bij de verschillende activiteiten sprake is en hoe je bij jouw aanbod rekening houdt met individuele verschillen.
- Beschrijf hoe je het project bij de kinderen introduceert en hoe je de kinderen denkt te kunnen boeien.
- Voer in overleg met de mentor het project in de praktijk uit.
- Beschrijf hoe het project in de praktijk is verlopen, op welke punten het niet goed of juist heel goed liep, en hoe je denkt dat dat komt.

3. Didactiek van ontwikkelingsgericht onderwijs

Je doet met deze activiteit ervaring op met de didactiek van het ontwikkelingsgericht onderwijs. Je gaat hiervoor tijdens een werkles in groep 1 of 2 een groepje kinderen begeleiden in de huishoek of een andere hoek waar veel verbale interactie is te verwachten. Neem de les op een audio recorder op, zodat je bij de evaluatie en verwerking achteraf niet volledig op je geheugen hoeft terug te vallen. Je begint met een observatie op afstand, vervolgens ga je op bezoek in de huishoek en ga je actief het spel begeleiden. Maak van deze les een verslag waarin je ingaat op de hierna volgende vragen. Illustreer je tekst met citaten uit de opgenomen les, zowel dialogen tussen de kinderen onderling als de dialogen die jij met de kinderen hebt gehad. Je kunt het resultaat verwerken in een verslag waarin de volgende punten aan de orde kunnen komen:

- Met welke activiteiten waren de kinderen bezig totdat jij erbij kwam?
- Wat is volgens jou de betekenis van die activiteit voor de kinderen?
- Welke ideeën kwamen er tijdens de observatie bij je op om verdieping te geven aan het spel?
- Hoe verliep de gezamenlijke oriëntatie op het spel? Liep dit naar tevredenheid?
- Hoe heb je verdieping gegeven aan de activiteiten en hoe sloot je daarbij aan op de zone van naaste ontwikkeling? Had je, terugkijkend, hier nog meer mee kunnen doen, en op welke manier?
- Hoe zou je, terugkijkend op de activiteit, het spel kunnen verbreden naar andere activiteiten?
- Hoe zou je nieuwe handelingsmogelijkheden kunnen toevoegen aan het spel?

4. Een les ontwerpen en uitvoeren voor oriëntatie op jezelf en de wereld

Met deze opdracht doe je ervaring op met de voorbereiding en uitvoering van een les in het kader van oriëntatie op jezelf en de wereld. Je kunt de opdracht uitvoeren voor een of meer onderdelen van dit leergebied: mens en samenleving, natuur en techniek, ruimte en tijd.

Je ontwerpt met een groepje medestudenten een les voor een van de vakgebieden. Je kiest daarbij een geschikt didactisch model en geschikte werk- en groepsvormen. Je voert zo mogelijk de les uit op je stageschool.

Kies een onderwerp en werk de les uit voor de leeftijdsgroep waarmee jij en je groepsleden op de stageschool werken. Als niet iedereen met dezelfde leeftijdsgroep werkt, maak je verschillende varianten

van de les. Gebruik bij je lesvoorbereiding een lesformulier. Iedereen vult zijn eigen lesformulier in en past dit aan bij de beginsituatie van de eigen lespraktijk. Samen overleg je hoe je het gezamenlijke ontwerp aanpast aan ieders persoonlijke lespraktijk. (Denk hierbij aan de leeftijd van de kinderen, de taalvaardigheid, de sociaaleconomische en culturele achtergrond, leer- en gedragsproblemen van individuele kinderen in de groep waarmee je de activiteit gaat uitvoeren, enzovoort.)

- Kies een vakgebied en vervolgens een onderwerp dat hierbij past. Motiveer waarom jullie voor dit onderwerp hebben gekozen.
- Stel vast wat het doel is van de les en wat de kinderen aan het einde van de les weten over dit onderwerp.
- Stel de beginsituatie vast van de kinderen met wie jij gaat werken. Kijk als groepje naar de overeenkomsten en verschillen daarin en bespreek wat dit betekent voor het ontwerp van de les.
- Kies een didactisch model en motiveer deze keuze.
- Ontwerp de les en motiveer de keuzen die jullie hebben gemaakt. Denk bij het ontwerp aan de voorbereiding (lesopbouw, materialen, werkvormen, leeractiviteiten, organisatie, differentiatie), de uitvoering (introductie, planning, materialen klaarleggen en opruimen, organisatie) en je eigen rol bij de uitvoering van de les (mate van sturing, kenmerken van de begeleiding, houding en taalgebruik bij introductie, inspelen op wat er gebeurt, inspelen op verschillen tussen kinderen).
- Voer de les in de praktijk uit en evalueer het resultaat. Wat ging goed, wat zou je de volgende keer anders doen? Wat vonden de kinderen van de leeractiviteiten? Waren ze betrokken bij het onderwerp? Hoe actief waren ze er zelf mee bezig en waar zag je dat aan? Maak een verslag van het verloop van de les en de evaluatie ervan.
- Wissel je ervaringen uit met de andere leden van je groepje. Wat kunnen jullie hiervan leren? Noem minstens vijf punten.
- Maak een gezamenlijk eindverslag van deze opdracht en een beschrijving van de les zodat deze door anderen kan worden uitgevoerd.

5. Excursie

Voor de groep waar je stage loopt, zet je een wandeling uit in de directe omgeving van de school. Je kiest een thema voor de wandeling dat aansluit bij een of meer van de onderdelen van oriëntatie op jezelf en de wereld. Als het mogelijk is, voer je de wandeling ook daadwerkelijk uit met de groep waar je hem voor hebt ontworpen. Het product van deze opdracht kan door de school worden gebruikt door andere leerkrachten. Je geeft hiervoor een aantal suggesties om de wandeling zo aan te passen dat hij geschikt is voor een andere leeftijdsgroep en een ander thema. Het product dat je maakt, bevat de volgende onderdelen:

- een beschrijving van het gebied waar de wandeling plaats vindt: wat is het voor soort gebied, wat is er kenmerkend voor, welke aspecten ervan zou je goed kunnen gebruiken voor een leerzame wandeling?
- het thema van de wandeling en hoe dit aansluit bij de lessen die aan de orde zijn;
- wat de kinderen leren;
- de voorbereiding in de klas;
- de praktische uitvoering: hoe zorg je dat de wandeling organisatorisch goed verloopt?
- een beschrijving van de route met vragen, opdrachten en kijkpunten waar kinderen tijdens de wandeling aan werken;
- verwerkingsactiviteiten na afloop: direct na afloop van de wandeling en in de week erna. Bij de verwerkingsactiviteiten kun je ook andere vakgebieden betrekken. Zorg voor keuzemogelijkheden en variatie;
- afsluitende activiteit;
- tips, aandachtspunten en alternatieven voor de leerkracht.

6. Project kunstzinnige vorming

Bij deze opdracht leer je hoe je de verschillende vormen van kunstzinnige vorming kunt samenbrengen in een project. Waar mogelijk betrek je er ook andere vakgebieden bij.

Je ontwerpt met een groepje een project rond een zelfgekozen thema. Je kunt hierbij ook gebruik maken van elementen uit een methode. Alle kerndoelen van het leergebied Kunstzinnige oriëntatie komen in dit project aan bod: maken, beschouwen en cultureel erfgoed. Het project is bedoeld voor de onderbouw en/of de bovenbouw. De groepen 1/2, 3/4, 5/6 en 7/8 werken er ieder op hun eigen niveau aan.

Het project wordt uitgevoerd over een periode van twee weken. Elke dag is er minstens een activiteit in het kader van het project. Het project wordt afgesloten met een afsluitende middag voor de groepen die mee hebben gedaan, waarbij elke groep een presentatie verzorgt, afgewisseld met doe-activiteiten met een speels karakter voor alle kinderen.

Je hoeft het project niet uit te voeren, maar je maakt er een product van dat een school kan gebruiken om het project uit te voeren.

Denk bij het ontwerp van het project aan de kenmerken van projectonderwijs:

- De uitvoering vindt in verschillende fasen en over een langere periode plaats.
- Alle activiteiten hebben een relatie met een centraal thema.
- De leefwereld van het kind staat centraal.
- De kinderen leren door te doen.
- De kinderen passen wat ze hebben geleerd toe in andere situaties.
- De kinderen werken samen zonder verlies van eigen individualiteit.
- Het gaat niet alleen om kennis en vaardigheden opdoen, maar ook om samen bezig zijn en zelf op onderzoek uitgaan.

Bedenk met je groepje hoe je het project gaat presenteren. Dat kan een digitaal product zijn of bijvoorbeeld een draaiboek met handleiding in een klapper. Bedenk ook materialen waarmee de school het project kan aankondigen. Dat kan bijvoorbeeld een affiche zijn, een informatief artikel voor de nieuwsbrief, een stukje voor de website van de school of een uitgewerkt voorstel voor het bouwoverleg.

Tot slot bedenk je een manier om het product beschikbaar te maken voor basisscholen.

Verder lezen - Websites

- www.kennisnet.nl
- www.citogroep.nl
- www.leerkracht.kennisnet.nl/
- www.aps.nl/
- www.kpcgroep.nl/
- www.ogo-academie.nl/
- www.paboweb.nl/
- <http://www.verhalendontwerpen.nl/>

Literatuur

Denkorganizers in JSW november 2012: Een activerende didactiek om leerlingen aan het denken en snel aan het werk te zetten.

Janssen-Vos, F. Basisontwikkeling voor peuters en de onderbouw. Van Gorcum, Assen

Hoofdstuk 9: Onderwijssituatie

Een les waarbij kinderen veel leren begint met een goede voorbereiding. Daarbij kun je gebruik maken van een lesformulier. Vervolgens moet je die les wel zo in praktijk weten te brengen dat alle leerlingen bij de les zijn, uitgedaagd worden en meedoen. Onderwerpen komen aan de orde als hoe verdeel je de aandacht, hoe houd je de aandacht van de kinderen erbij en hoe stel je goede leervragen. Tot slot gaat dit hoofdstuk in op de evaluatie. Hoe toets je het proces en de leeropbrengsten.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 9: Onderwijssituatie](#)

Opdrachten hoofdstuk 9: Onderwijssituatie

1. Een les voorbereiden

Bij deze activiteit leer je hoe je in de praktijk een les voorbereidt en uitvoert vanuit een didactisch model, waarbij je rekening houdt met de manier waarop kinderen leren. Kies een onderwijsleersituatie uit op je stageschool die past binnen je stageopdracht en waarbij je volgens het model van directe instructie werkt. Je mag ook voor een ander model kiezen, dan pas je het lesformulier aan. Je bespreekt en evalueert deze activiteit met de mentor. Om deze activiteit goed uit te kunnen voeren kun je het beste eerst hoofdstuk 10 bestuderen.

- Bereid deze les voor aan de hand van een lesvoorbereidingsformulier. Let er bij de voorbereiding goed op hoe de kinderen voor wie de les is bedoeld, leren en hoe je ervoor zorgt dat het leerproces optimaal verloopt. Denk hierbij aan de leerbevorderende factoren.
- Geef aan welke kerndoelen van het basisonderwijs in je les aan de orde komen.
- Voer de les uit. Het is handig om de hele uitvoering met een audio recorder op te nemen of maak er een filmpje van.
- Evalueer hoe de les verliep, hoe je voorbereiding was en hoe je hebt gewerkt aan je persoonlijke leerdoel. Besteed bij de evaluatie uitgebreid aandacht aan de reacties van de kinderen: Waren ze betrokken bij de les? Waren ze enthousiast? Hoe merkte je dat jouw aanpak bij de kinderen goed overkwam? Hebben ze geleerd wat je ze hebt willen leren? Wat had je gezien de reacties misschien anders kunnen doen?
- Maak een verslag van de voorbereiding, de uitvoering en de evaluatie aan de hand van de onderwerpen die in het lesvoorbereidingsformulier staan vermeld. Kies hier zelf een vorm voor. Geef in je verslag veel voorbeelden van hoe de les in de praktijk is verlopen. Hiervoor kun je de geluids- of beeldopnamen gebruiken die je van de les hebt gemaakt.

2. Lessen voorbereiden rond een thema

Deze activiteit kun je met je studiegroep voorbereiden. Lees vooraf ook de informatie in hoofdstuk 2. Je gaat een serie lessen voorbereiden rond een thema. Je maakt hierbij gebruik van een lesvoorbereidingsformulier. Je vult dit lesformulier zo volledig mogelijk in. Geef ook concreet aan welke leermiddelen je gebruikt. De

uitvoering doe je individueel op je stageschool.

- a. Kies een thema dat aansluit bij de belangstelling van kinderen uit de groep waar je de serie lessen mee uit wil voeren.
- b. Spreek af welke leergebieden je bij de serie lessen rond dit thema aan de orde wilt laten komen. Bekijk hiervoor de kerndoelen van het basisonderwijs. Je kunt deze vinden op de website van het ministerie van OC&W (www.minocw.nl). Kies minimaal een combinatie van drie leergebieden. Als je de activiteit in de eerste twee groepen uitvoert, kun je ook kiezen voor de basisdoelen van ontwikkelingsgericht onderwijs.
- c. Je kunt rond dit thema vier verschillende lessen voorbereiden:
 - een introductieles;
 - een les volgens het model van directe instructie;
 - een les volgens het model van ontdekkend leren;
 - een les volgens het ontwikkelingsgericht onderwijs.
- d. Maak bij minstens één van de lessen gebruik van de computer.
- e. Richt samen met de kinderen een hoek of thematafel in die past bij het thema en in de lessen.
- f. Voer de introductieles en één van de vervollessen uit. Je kunt dit met de hele groep doen, maar je mag ook kiezen voor een kleinschalige aanpak in een klein groepje. Bij beide lessen stel je vooraf een persoonlijk leerdoel vast en hoe je daaraan gaat werken.
- g. Maak aan de hand van het lesformulier een uitgebreid verslag van deze activiteit. Sluit je verslag af met een evaluatie van het proces en het resultaat. Geef daarbij aan waar je tevreden over bent en wat je een volgende keer anders gaat doen.

3. Evaluatie

Scholen evalueren op een verschillende manier. Met deze activiteit verdiep je je in de wijze waarop jouw stageschool dit doet in de onderbouw en de bovenbouw. Je kunt een of meer van de volgende verwerkingsvormen kiezen:

- a. Maak een verslag van de manier waarop de resultaten van de kinderen in groep 1 en 2 worden vastgelegd.
- b. Beschrijf hoe op jouw stageschool de rapportage is georganiseerd. Zijn er verschillen tussen onder- en bovenbouw? Wat is het verband tussen de manier waarop gerapporteerd wordt en de visie van de school? Wat vind je zelf van de rapportage en waarom?
- c. Neem op jouw stageschool een toets af bij een kind (of een groepje kinderen) en maak er een verslag van. Overleg met de mentor welke toets je afneemt. Je hoeft niet per se een toets af te nemen die bij een methode hoort. Het kan bijvoorbeeld ook een observatieactiviteit zijn waarbij je kijkt of een kind bepaalde begrippen of vaardigheden beheerst. De volgende punten komen in het verslag aan de orde:
 - Beschrijving van de toets: wat wil je toetsen en hoe moet je dat doen?
 - Hoe en wat heb je overlegd met de mentor?
 - Hoe is het afnemen van de toets verlopen? Ging het zoals je van plan was? Welke moeilijkheden kwam je tegen?
- d. Begeleid een kind dat een digitale toets gaat maken. Bereid je goed voor. Wat is het voor toets? Hoe moet het kind de toets maken? Mag je het kind ook tijdens de toets begeleiden en hoe doe je dat? Past de toets zich aan het antwoordgedrag van het kind aan? Als op je stageschool niet digitaal wordt getoetst, verdiep je je alleen in een digitale toets op bijvoorbeeld internet en doe je alleen de voorbereiding. Maak een verslag van je bevindingen.
- e. Wissel naar aanleiding van de vorige vier activiteiten in je studiegroep ervaringen uit. Iedere deelnemer brengt bij elk van de vier activiteiten een onderwerp in dat hij of zij wil bespreken.

Verder lezen

Websites

www.aps.nl > primair onderwijs > opbrengstgericht werken

Literatuur

Leerlingen laten excelleren: De rol van de leerkracht Dolf Janson in JSW november 2012

Schoolkeuze in groep 8: Een inspectieproofmodel. Rene van Engelen in JSW november 2012

Formulieren

[Lesformulier](#)

Hoofdstuk 10: Werk- en organisatievormen

Bij de uitvoering van een les maak je gebruik van verschillende werk- en organisatievormen. Dit hoofdstuk behandelt de meest voorkomende vormen: interactievormen, instructievormen, opdrachtvormen, de kring, werken in hoeken, circuit en tafelgroep. Tot slot gaat het in op een ordelijke wisseling van organisatievormen.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten Hoofdstuk 10: Werk- en organisatievormen](#)

Opdrachten hoofdstuk 10: Werk- en organisatievormen

1. Didactische werkvormen en organisatievormen

Met deze activiteit doe je ervaring op met de vier soorten werkvormen en de keuze van de bijpassende organisatievorm. Probeer de werkvormen zo te kiezen, dat je ook ervaring opdoet met de verschillende organisatievormen. Je kunt deze activiteit dus vier keer uitvoeren, steeds voor een andere werkvorm.

1. Bespreek met de mentor de doelen van een onderwijsleersituatie voor een groepje kinderen of een individueel kind.
2. Stel de onderwijshoudens vast.
3. Kies op grond van de onderwijshoudens een geschikte werkvorm.
4. Kies bij de werkvorm een geschikte organisatievorm.
5. Maak een plan van uitvoering.
6. Bied de werkvorm aan volgens het plan.
7. Bespreek het resultaat met de mentor.
8. In een verslag van je ervaringen kun je de volgende vragen verwerken:
 - 8a. Welke werkvorm en organisatievorm heb je gekozen en waarom?
 - 8b. Hoe zag je voorbereiding eruit?
 - 8c. Hoe is het in de praktijk gegaan?
 - 8d. Wat hebben de kinderen geleerd en wat heb je zelf geleerd?

2. Wisselingen

Met deze activiteit besteed je op je stageschool een dag lang extra aandacht aan de overgang van de ene onderwijsorganisatievorm naar de andere. Dat kun je op de volgende manier doen:

1. Beschrijf de dagindeling van de groep.
2. Geef aan op welke momenten er wordt overgaan op een andere organisatievorm. Hoe verloopt die overgang? Welke problemen kunnen zich voordoen en hoe worden die voorkomen? Welke regels en afspraken zijn hierover gemaakt?
3. Welke rol speel jij bij het begeleiden van de overgangen?
4. Evalueer elke overgang. Is deze volgens plan verlopen? Welke problemen/incidenten hebben zich

voorgedaan bij de overgangen en hoe werd hierop gereageerd? Wat was het effect? Wat kun je ervan leren voor een volgende keer?

5. Bespreek je ervaringen met twee medestudenten en stel samen tien tips op voor een soepele overgang bij het wisselen van organisatievorm.

3. Begeleiden bij verschillende organisatievormen

Om ervaring op te doen bij het begeleiden bij verschillende organisatievormen kun je kiezen uit de volgende activiteiten:

1. Bereid (in overleg met de mentor) een kringgesprek voor over een onderwerp naar keuze. Motiveer waarom je voor dit onderwerp hebt gekozen. Zet op papier hoe je het gaat doen. Breng dit in praktijk met een klein groepje kinderen of de hele groep en maak een verslag van je ervaringen. Noem de belangrijkste aandachtspunten waaraan je de komende tijd wilt werken.
2. Kies een van de hoeken uit in de groep van je stageschool. Beschrijf hoe de hoek is ingericht en voor welke activiteit de hoek is bedoeld. Maak tijdens een werkles een observatieverslag. Bedenk van tevoren waar je op gaat letten. Geef in je verslag in ieder geval een antwoord op de volgende vragen.
 - a. Hoe verliep de activiteit?
 - b. Waren de kinderen betrokken aan het spelen of werken?
 - c. Hoe verliep het samenspel of de samenwerking?
 - d. Hoe zelfstandig waren de kinderen bezig?
 - e. Hoe verliep het opruimen?
 - f. Voldeed de hoek aan jouw verwachtingen?
 - g. Wat kan er verbeterd worden en hoe zou je dat aanpakken?
3. Je gaat in overleg met de groepsleerkracht in de midden of bovenbouw een groepje begeleiden tijdens een lesactiviteit in circuitvorm. In het verslag kun je de volgende vragen verwerken:
 - a. Uit welke onderdelen konden de kinderen tijdens het circuit kiezen?
 - b. Hoe kwam die keuze tot stand?
 - c. Hoe zelfstandig waren de kinderen bij de verschillende onderdelen van het circuit aan het werk?
 - d. Welke afspraken werden met de kinderen gemaakt en wat kwam daar in de praktijk van terecht?
 - e. Welk groepje heb je begeleid? Waarom dat groepje? Waaruit bestond de begeleiding en hoe verliep die?
 - f. Wat deed de groepsleerkracht tijdens deze les?

4. Activiteiten rond een boek

Een verhaal vormt een uitstekend uitgangspunt voor leeractiviteiten die uitlokken tot gesprekken.

Je gaat een serie lesactiviteiten rond een verhaal ontwerpen. Je maakt daarbij gebruik van verschillende groepsvormen en werkvormen. Je besteedt gericht aandacht aan de ontwikkeling van de woordenschat aan de hand van het vierstappenplan van Taallijn (www.detaallijn.nl):

- Stap 1: selecteer bekende en nieuwe woorden rondom het thema van het boek. De woorden hangen met elkaar samen en je biedt ze aan in een betekenisvolle context.
- Stap 2: maak de betekenis van de woorden duidelijk door ze uit te beelden, uit te leggen of uit te breiden. Dat doe je bijvoorbeeld door een illustratie te laten zien, in gesprekken en spel.
- Stap 3: de kinderen oefenen de woorden actief in spelsituaties, liedjes en versjes.
- Stap 4: controleer in een spelsituatie of de kinderen de woorden kennen.

Je kunt de opdracht uitvoeren met een groepje medestudenten. Je voert de lesactiviteiten zelf uit. Op basis van jullie ervaringen werk je de opzet uit voor gebruik op je stageschool (Je kiest zelf voor welke groep je de activiteiten ontwerpt).

Je kunt dat op de volgende manier doen:

- Stel vast op welke groep kinderen deze activiteit is gericht en wat hun beginsituatie is.
- Kies een verhaal dat past bij het niveau en de belangstelling van deze groep. Motiveer waarom je dit verhaal hebt gekozen.
- Bekijk de tussendoelen en leerlijnen voor de gekozen groep die horen bij de kerndoelen 1, 2 en 3 van het mondelinge taalonderwijs (je kunt die vinden <http://tule.slo.nl/>)
- Ontwerp een serie van minimaal drie lessen waarin in ieder geval de volgende activiteiten aan de orde komen, rekening houdend met de tussendoelen en leerlijnen:
 - introductie van het onderwerp;
 - het verhaal voorlezen;
 - over het verhaal praten;
 - een of meer aansluitende taalactiviteiten;
 - afronding en evaluatie van deze lessenserie.
- Voer de lessen uit.
- Evalueer de praktijkervaring en pas de lessen waar nodig aan.
- Maak een versie van de lesactiviteiten voor publicatie op internet voorzien van handige tips en aandachtspunten voor het gebruik in de praktijk.

5. Rekenen in samenhang met andere leergebieden

Je bedenkt een opdracht beeldende vorming waarbij kinderen vaardigheden leren die ze bij (taal en) rekenen nodig hebben. Je kunt deze opdracht met een groepje uitvoeren. Je voert de activiteit uit op de stageschool.

- Bereid de les voor met een lesformulier. Denk goed na over de organisatie en hoe je de begeleiding kunt afstemmen op elk individueel kind.
- Voer de activiteit in overleg met de mentor uit. Geef in het verslag dat je hierover schrijft antwoord op onderstaande vragen.
 - Wat wil je de kinderen leren?
 - Welke techniek kies je daarvoor en waarom?
 - Wat is het beginniveau van de kinderen en hoe kun je van daaruit verder werken?
 - Hoe verliep de activiteit?
 - Hebben de kinderen zich ook creatief kunnen uiten in de opdracht?
- Bespreek met een ander groepje elkaars verslagen en wissel ervaringen uit. Noem van de ander twee punten die je erg goed vindt in het ontwerp en de uitvoering van de les en motiveer waarom je dat vindt. Geef een tip waarmee de ander zijn voordeel kan doen. Neem de pluspunten en de tips die jij hebt gekregen van de anderen op in je verslag en voorzie ze van commentaar.

Hoofdstuk 11: Klassenmanagement en inrichting

Klassenmanagement gaat over hoe het loopt in de klas. Het hoofdstuk gaat in op orde houden, structuur en regels. De inrichting van de klas draagt bij aan een sfeer waarin kinderen prettig kunnen leren, uitdaging vinden, zich goed kunnen concentreren en minder gemakkelijk de regels overtreden.

Opdrachten

Klik op onderstaande link voor de opdrachten in Word:

[Opdrachten hoofdstuk 11: Klassenmanagement en inrichting](#)

Opdrachten hoofdstuk 11: Klassenmanagement en inrichting

1. Regels

Regels kunnen bijdragen aan een prettig pedagogisch klimaat. Of dat in de praktijk ook zo werkt, hangt af van de aard van de regels en de naleving er van. Er zijn algemene schoolregels en groepsregels. Met deze verwerkingsactiviteit verdiep je je in de groepsregels en plaats je ze in het kader van de schoolregels. Je kunt dit als volgt doen.

- * Inventariseer de schoolregels. Welke zijn dat, waar kun je ze vinden en hoe zijn ze vastgesteld.
- * Wat is het verband tussen de schoolregels en de missie van de school? Welke waarden spreken uit de missie en wat zijn de bijbehorende normen (regels)?
- * Wat zijn de groepsregels in je stageklas, op welke situatie zijn ze van toepassing, zijn ze formeel vastgesteld en hoe? Denk daarbij aan de volgende situaties:
 - betreden of verlaten van het lokaal;
 - kringgesprek;
 - individueel werken in de klas;
 - presenteren van nieuwe leerstof;
 - werken in kleine groepen;
 - ophalen en uitdelen van materialen;
 - omgaan met elkaar.
- * Vergelijk de schoolregels en de groepsregels. Wat zijn de overeenkomsten en wat de verschillen en hoe verklaar je die?
- * Wat vind je van de groepsregels? Worden ze in de praktijk nageleefd? Vind je ze zinvol? Dragen ze naar jouw mening bij aan een goed pedagogisch klimaat in de groep, waarom wel/niet?
- * Van de regels over de omgang met elkaar maak je een poster. Met symbolen en (eventueel) korte teksten maak je de regels en afspraken duidelijk. De poster moet er zo aantrekkelijk mogelijk uitzien voor kinderen en eraan bijdragen dat ze zich goed aan de regels houden. Je kunt deze activiteit met je studiegroep maken, maar je kunt hem ook uitvoeren met de stageklas. Eerst bespreek je de regels en geven de kinderen hun mening erover. Vervolgens maken de kinderen in kleine groepjes samen een poster.

2. Inrichting school

Je bekijkt de inrichting van het klaslokaal van je stageschool en brengt deze in beeld. Kies hier zelf een vorm voor. Je kunt bijvoorbeeld een powerpointpresentatie maken of een plattegrond tekenen. Verwerk hierin het commentaar dat je hebt op de inrichting.

De volgende aandachtspunten kun je als leidraad gebruiken:

- Wat is je eerste indruk als je binnenkomt?
- Is de ruimte overzichtelijk en ordelijk ingedeeld (kijk door de ogen van een kind)?
- Biedt de ruimte een kind letterlijk en figuurlijk veiligheid?
- Is er gelegenheid om in groepjes en individueel te werken?
- Welke hoeken kun je onderscheiden?
- Waar staat de tafel van de groepsleerkracht?
- Heeft elk kind een eigen tafeltje en hoe zijn de tafeltjes gegroepeerd?
- Hoe worden de muren gebruikt?
- Is de looproute van materialenkast naar de plek waar het materiaal gebruikt wordt logisch?
- Hoe wordt het materiaal opgeborgen?
- Is er ruimte voor een kring?
- Welke sfeer ademt het klaslokaal uit?
- Hoe zijn drukke hoeken ten opzichte van rustige hoeken geplaatst?
- Bevordert de inrichting zelfstandig werken?
- Is de inrichting uitnodigend voor eigen initiatief van de kinderen?
- Welke persoonlijke elementen van de groepsleerkracht en van de kinderen zie je terug in de inrichting?
- Hoeveel structuur biedt de inrichting?
- Hoe uitdagend is de inrichting?
- Is er genoeg ruimte (om te bewegen, voor (zelfgekozen) afzondering)?
- Worden specifieke interesses aangesproken?
- In hoeverre draagt de inrichting bij aan de behoefte van kinderen aan relatie, autonomie en competentie?

Licht je antwoord toe aan de hand van concrete voorbeelden.

- Wat spreekt jou aan?
- Wat vind je een slimme keuze?
- Wat vind je van de:
 - inrichting en uitrusting van het klaslokaal;
 - bereikbaarheid van de materialen;
 - kwaliteit van de materialen;
 - inrichting van de hoeken.
- Hoe komt de visie van de school en/of groepsleerkracht tot uiting in de inrichting van het lokaal?
- Welke suggesties heb je voor verbetering en waarom?

3. De ideale klas

Ontwerp met je studiegroep de ideale klas. Ga daarbij uit van een bestaande klas op een van de stagescholen. Maak een plattegrond en teken de vaste kenmerken in (deuren, ramen, schoolbord, aanrecht...). Je mag wel suggestie doen voor kleine bouwkundige aanpassingen om meer ruimte te scheppen of de ruimte anders te verdelen. Daarbij kun je gebruik maken van de aangrenzende ruimten (binnen en buiten).

De inrichting voldoet in ieder geval aan de volgende twee voorwaarden: Het is zowel voor de leerkracht als voor de kinderen een fijne plek om te werken en er wordt tegemoet gekomen aan de drie basisbehoeften van kinderen: relatie, autonomie en veiligheid.

Je kunt als volgt te werk gaan:

- Stel samen een programma van eisen vast. Denk daarbij aan de visie van waaruit wordt gewerkt, de leeftijdsgroep, de achtergrond van de kinderen en de activiteiten die in de klas plaatsvinden.
- Hoe kun je het programma van eisen in het ontwerp concretiseren?
- Maak een schets van het ontwerp.
- Presenteer het ontwerp en de achterliggende idee in een zelfgekozen vorm.

[Verder lezen](#)

Websites

www.kennisnet.nl

Literatuur

Kathleen Lynne Lane Holly Mariah Menzies Allison L. Bruhn Mary Crnobori, Omgaan met probleemgedrag, SWP, Amsterdam, ISBN13: 9789088502941

Hoofdstuk 12: Onderwijs- en leermiddelen

Om aantrekkelijk en doelgericht onderwijs te geven maak je gebruik van onderwijs- en leermiddelen. Leermethoden geven structuur en zorgen ervoor dat alle kerndoelen in de loop van de acht jaar basisschool aan de orde komen. In de onderbouw werk je de eerste twee jaar veel met ontwikkelingsmaterialen waarmee kinderen spelenderwijs leren. Digitale leermiddelen maken het onderwijs niet alleen aantrekkelijk, maar bieden ook mogelijkheden om onderwijs op maat te geven.

Opdrachten hoofdstuk 12: Onderwijs- en leermiddelen

1. Methoden

Deze activiteit kun je met je studiegroep uitvoeren. Je maakt een werkstuk of je geeft een presentatie over een leermethode van je stageschool (je kunt ook kiezen voor een andere methode). Je kunt daarin de volgende punten verwerken.

- a. Welk onderwerp heb je gekozen en waarom?
- b. Geef een beschrijving van de methode en de materialen.
- c. In hoeverre ziet de methode er aantrekkelijk uit voor kinderen?
- d. In hoeverre houdt de methode rekening met de kerndoelen?

- e. Van welke onderwijsvisie gaat de methode uit?
- f. In hoeverre houdt de methode rekening met verschillen tussen kinderen in leermogelijkheden en leerstrategieën?
- g. Is de methode gericht op kinderen uit verschillende culturen?
- h. Kun je uit de handleiding opmaken hoe je met de methode in de praktijk moet werken? Welke steun geeft de handleiding?
- i. Welke toetsen of observatielijsten worden bij de methode geleverd en wat voor soort toetsen zijn het?
- j. Welke ervaring is er met de methode in de praktijk opgedaan? Heb je er zelf ervaring mee? Wat zeggen mensen uit de praktijk erover? Wat kun je erover vinden in de vakbladen?

2. Ontwikkelingsmaterialen

Je gaat je verdiepen in de mogelijkheden die ontwikkelingsmaterialen bieden bij het werken aan de basisdoelen. Je kunt daarbij de volgende tabel gebruiken. Kies een van de twee activiteiten.

Doel\Materiaal	Ongevormde materialen	Vormgevende materialen	Constructie- en compositiematerialen	Spel- leermaterialen
Motorische vaardigheden				
Waarnemen en ordenen				
Woorden en begrippen				
Sociale vaardigheden				
Gereedschappen en technieken				
Schematiseren				
Hoeveelheden en bewerkingen				
Geschreven en gedrukte taal				

1. Bekijk op je stageschool de materialen in groep 1/2. Kies voor elk vakje in de tabel drie materialen uit en beschrijf:

- hoe het materiaal eruitziet;
- hoe het spelen en werken ermee kan bijdragen aan het gekozen ontwikkelingsdoel;
- waarom je dit materiaal daar bijzonder geschikt voor vindt.

2. Kies in overleg met de groepsleerkracht een kind uit groep 1/2 of 3 met een ontwikkelingsachterstand op het gebied van een van de doelen van ontwikkelingsgericht onderwijs.

- Bedenk een begeleide of zelfstandige activiteit met een van de ontwikkelingsmaterialen die voor dit kind heel geschikt is en een bijdrage levert aan het ontwikkelingsdoel waarin het kind een achterstand heeft.
- Voer die activiteit uit en observeer hoe het kind werkt.
- Maak een verslag van je bevindingen.

3. Begeleiden bij het werken met de computer.

Werken met de computer leer je vooral door te doen. De een zal er meer ervaren en vertrouwd mee zijn dan de ander. Pas de activiteiten in dit hoofdstuk daarom aan bij jouw mogelijkheden. Als je al de nodige ervaring hebt opgedaan, kun je een leerdoel op een hoger niveau kiezen. Wat je met de activiteiten doet, hangt ook af van je stage-school. De ene school heeft meer mogelijkheden met computeronderwijs dan de andere school. Maak een keuze uit de volgende activiteiten en motiveer je keuze. Houd rekening met je leerdoelen en met de tijd die je hebt om de activiteiten te maken. Lees de activiteiten en stel vervolgens een persoonlijk plan van aanpak op. De volgende zaken komen daarin aan de orde:

- Stel de beginsituatie vast.
- Formuleer je leerdoel.
- Maak een plan van aanpak.
- Voer het plan uit.
- Evalueer het resultaat en de wijze waarop je dit hebt bereikt.

4. Computervaardigheden: Tekstverwerken

Je kunt deze activiteit het best in groepjes van twee uitvoeren. Eventueel kun je het ontwerp met een grotere groep maken.

Je gaat een nieuwsbrief ontwerpen en samenstellen die de kinderen uit groep 7/8 zelf (met begeleiding) kunnen maken. De nieuwsbrief is bedoeld voor alle kinderen van de school. Er staan bijdragen in van verschillende groepen, ook van de onderbouw. Minstens één rubriek moet ook door kinderen van groep 1/2 'gelezen' kunnen worden. De nieuwsbrief verschijnt iedere maand en bestaat uit een dubbelgevouwen A3-vel (dat zijn vier A4-velletjes). Ga systematisch te werk.

- a. Maak een plan van aanpak en geef aan welke stappen je achtereenvolgens moet nemen om de nieuwsbrief te kunnen maken en verspreiden.
- b. Maak aan de hand van het stappenplan een nulnummer, zo mogelijk met echte bijdragen van kinderen.
- c. Houd in een logboek bij hoe je aan deze activiteit hebt gewerkt, welke problemen je tegenkwam en hoe je deze hebt opgelost.
- d. Geef een beoordeling van het eindresultaat.

5. Computervaardigheden: Internet

Bezoek de website www.kennisnet.nl. Op deze website vind je veel informatie over onderwijs. Je kunt bijvoorbeeld lesbrieven bekijken en kopiëren, maar ook contacten leggen met collega's en informatie uitwisselen. Kies op deze website voor primair onderwijs.

- a. Onderzoek welke informatie je kunt krijgen en maak een kort verslag van je bevindingen.
- b. Geef je vervolgens op voor Community. Je kunt hier in contact komen met collega's van basisscholen.
- c. Geef aan over welk onderwerp je met collega's informatie wilt (uitwisselen).
- d. Leg zelf via e-mail of andere social media contact met een van de leden die aangesloten is bij Community. Kies iemand die informatie wil uitwisselen over een onderwerp waar je zelf ook belangstelling voor hebt.
- e. Je bevindingen kun je verwerken in een verslag. Je kunt dit uitwisselen in je studiegroep.

6. Computervaardigheden: PowerPoint

PowerPoint is erg handig als je een presentatie moet verzorgen, digitale foto's wilt tonen, onderwijsleermiddelen wilt maken of als je met digitale portfolio's werkt. Door een van de volgende activiteiten te maken leer je werken met PowerPoint.

- Maak in PowerPoint een presentatie over veilig internetten. Werk met tekst en met plaatjes.
- Maak voor een ouderavond in de klas een PowerPoint-presentatie waarin je laat zien hoe kinderen werken aan een activiteit. Wat was de activiteit? Wat is het doel ervan? Hoe hebben de kinderen eraan gewerkt? Wat was het resultaat?
- Maak een digitaal prentenboek. Op internet kun je informatie vinden over het maken van een digitaal prentenboek. Zoek op google met de zoekterm 'digitaal prentenboek maken'.

7. De computer als leermiddel

Educatieve software

- Maak een inventarisatie van de educatieve software die in jouw stageklas regelmatig wordt gebruikt. Kies drie programma's uit om zelf mee te experimenteren. In een verslag kun je de volgende gegevens verwerken
 - Hoe heet het programma?
 - Voor welke groep is het bedoeld?
 - Wat wil het programma de kinderen leren?
 - Kunnen de kinderen er zelfstandig mee werken?
 - Geef een korte beschrijving van de inhoud en werkwijze.
 - Wat was jouw ervaring met de drie programma's die je hebt uitprobeerde?
 - Vind je ze geschikt om op school te gebruiken? Motiveer je antwoord.
- Kies bij een van de kerndoelen een educatief softwareprogramma dat geschikt is om in de groep waar je stage loopt mee te werken. Je bevindingen kun je verwerken in een verslag, waarin je de volgende vragen kunt beantwoorden:
 - Voor welk kerndoel (onderdeel) heb je gekozen en waarom?
 - Hoe ben je aan informatie gekomen over mogelijke educatieve software?
 - Welk programma heb je uiteindelijk gekozen en waarop is die keuze gebaseerd?
 - Probeer zo mogelijk het programma uit. Voldeed het aan je verwachtingen? Wat zijn de sterke kanten van het programma en wat vind je minder geslaagd?

8. Website ontwerpen

Een website ontwerpen is met de huidige hulpmiddelen erg eenvoudig. Met programma's als Frontpage is het niet veel moeilijker dan werken met een tekstverwerkingsprogramma. Op verschillende scholen maken kinderen zelf hun website. Het is een leuke manier om aan een werkstuk te werken. Je kunt ook het thema waarmee je op school werkt, op een website presenteren. Dat is niet alleen informatief voor de kinderen en een mogelijkheid om individueel aan het thema te werken, het is ook een manier om ouders bij het thema te betrekken. Ze kunnen thuis bekijken waar de klas mee bezig is.

Twee zaken zijn belangrijk bij het ontwerpen van een website: werk planmatig en houd het eenvoudig. Volg de volgende stappen om tot een goed eindresultaat te komen.

- Stel het onderwerp vast en bepaal voor welke doelgroep de website is bedoeld.
- Maak een woordweb rond het onderwerp dat je hebt gekozen. Noteer zo veel mogelijk associaties met

het onderwerp. Kies vervolgens de meest relevante onderwerpen om op de website verder uit te diepen.

c. Ontwerp een openingspagina, het woordweb met de uitgekozen onderwerpen kan daarbij een leidraad vormen. Zorg dat de openingspagina op het beeldscherm past zonder dat je hoeft te scrollen. Van daaruit kan de bezoeker dan doorklikken naar de achterliggende pagina's. Zorg dat de openingspagina er aantrekkelijk uitziet. Gebruik niet te veel kleur en slechts weinig plaatjes. Het duurt anders te lang om de pagina te openen en dat is frustrerend voor de gebruiker. Met simpele icoontjes kun je ervoor zorgen dat ook jonge kinderen die nog niet goed kunnen lezen de weg kunnen vinden op de website.

d. Zoek informatie bij de onderwerpen. Maak hieruit vervolgens een keuze voor de website.

e. Maak de tekst. Houd die vooral kort en vermijd lange en saaie zinnen.

f. Zoek of maak functionele en aantrekkelijke illustraties bij de tekst. Overdrijf niet, het kost dan veel tijd om de pagina te openen.

9. Websites vergelijken

Als je op het internet surft, kom je leuke voorbeelden tegen van de praktische toepassing van websites op school. Je kunt deze activiteit ook met je studiegroep maken.

1. Je gaat twee soorten websites bekijken en vergelijken:

- a. websites die informatie geven over de school;
- b. werkstukken in de vorm van een website, gemaakt door kinderen.

2. Kies van elke soort vijf websites en geef een gemotiveerde beoordeling;

3. Geef tien tips voor het maken van een website voor een school en tien tips voor het maken van een werkstuk in de vorm van een website door kinderen.

4. Je bevindingen kun je verwerken in een verslag en uitwisselen in je studiegroep.

10. Een thema-website maken

Maak een website (eventueel met een medestudent) waarin je het thema presenteert waaraan de kinderen op je stageschool op dit moment werken. Pak dit methodisch aan.

- Stel de beginsituatie vast.
- Formuleer het doel.
- Maak een plan van aanpak.
- Voer het plan uit.
- Evalueer het proces en het resultaat.

Houd van je activiteiten een logboek bij en leg de website vast op cd-rom of diskette, of plaats hem op de website van de school.

11. Kinderen begeleiden bij het maken van een website

Begeleid een groepje kinderen uit de bovenbouw die een website maken. In overleg met de mentor laat je de kinderen een onderwerp kiezen dat hen aanspreekt en dat aansluit bij het lesprogramma. Gebruik de aandachtspunten uit hoofdstuk 10 bij de begeleiding.

Suggesties voor het maken van een werkstuk kun je onder meer vinden op www.maak-een-werkstuk.nl/.

Houd een logboek bij en leg de website vast op cd-rom of diskette of zet hem op de website van de school.

12. Schooltelevisie

Met deze activiteit kun je ervaring opdoen met de mogelijkheden van schooltelevisie.

1. Maak een overzicht van de programma's van de schooltelevisie die geschikt zijn voor de groep waar je stage loopt (kijk hiervoor op www.schooltv.nl). Kies een aflevering van een van de programma's. Je kunt het best een aflevering kiezen die al opgenomen is in het vaste programma van de groep, dan hoeft er geen aparte lestijd voor vrij gemaakt te worden.
2. Maak bij het programma drie verwerkings- of verdiepingsactiviteiten die uitgevoerd worden met de hele klas of in kleine groepjes. Maak bij de voorbereiding gebruik van een lesformulier.
3. Voer in overleg met de mentor de activiteiten uit.
4. Maak een verslag aan de hand van de onderwerpen die in het lesformulier staan vermeld en bespreek dit met je mentor of in je studiegroep.

13. Rekenmethode

A. Methoden vergelijken

Je vergelijkt in duo's twee rekenmethoden. Dat kan de rekenmethode zijn van de school waar je stage loopt. Kies dan een samenwerkingspartner die stage loopt op een school die een andere rekenmethode gebruikt dan de jouwe. Bekijk de methoden zelf, lees wat erover wordt gezegd in de vakliteratuur en op internet en praat met leerkrachten die er in de praktijk mee werken. Het onderzoek rond je af met een presentatie die beide methoden op een overzichtelijke manier naast elkaar zet. Dat kan een posterpresentatie zijn, een website of een korte mondelinge presentatie als introductie op een discussie over rekenmethoden.

- Als je een keuze hebt gemaakt voor de twee methoden die je gaat vergelijken, maak je een gemotiveerd plan hoe je het gaat aanpakken. Hoe ga je de methoden vergelijken, welke vragen zou je daarbij willen stellen en welke bronnen ga je raadplegen?
- Als het onderzoeksvoorstel is goedgekeurd ga je informatie verzamelen.
- De resultaten verwerk je in een presentatie die op een aantrekkelijke manier snel inzicht geeft in overeenkomsten, verschillen, sterke en zwakke kanten van beide methoden.

B. Rekenmethode in de praktijk

Je gaat een onderdeel van de rekenmethode van je stageschool in de praktijk brengen. Kies in overleg met je mentor een onderdeel uit. Je past alle fasen van het instructiemodel voor interactief rekenen toe of de didactische aanpak zoals die op je stageschool gebruikelijk is.

- Bereid de les goed voor zodat je weet over welke leerlijn en welk tussendoel het gaat, welke voorkennis kinderen moeten hebben, hoe je instructie geeft en hoe je rekening houdt met verschillen tussen kinderen. Dat betekent dat je ook iets moet weten over de kinderen in de groep. Probeer zelf de sommen uit en stel vast welke strategie je daarbij gebruikt. Denk erover na hoe je de betrokkenheid van kinderen kunt vergroten met een pakkende introductie.
- Let er bij de instructie op dat alle kinderen meedoen en dat er ook ruimte is voor kinderen die meer tijd nodig hebben om te bedenken hoe je iets aanpakt.
- Tijdens de zelfstandige verwerking geef je waar nodig individuele feedback en observeer je kinderen. Bedenk vooraf waar je op gaat letten. In de handleiding van de rekenmethode kun je hiervoor tips vinden.
- Sluit de les af met een evaluatie en betrek de kinderen hier actief bij. Formuleer vooraf wat er bij de evaluatie aan de orde komt en welke vragen je wilt stellen.
- Maak een beknopt verslag van het verloop van de les. Verwerk daarin de volgende punten:
 - het lesvoorbereidingsformulier;
 - verloop instructie;

- verloop verwerking;
- verloop toetsing/evaluatie/feedback;
- evaluatie van de activiteit en het eigen handelen: Hoe verliep de instructie, verwerking en feedback? Wat viel je op? Hoe actief waren de kinderen zelf betrokken bij de les? Wat vond je van je begeleiding? Wat ging goed en wat wil je verbeteren?
- bedenk twee tips voor een succesvol verloop van de les de als aanvulling op de handleiding bij dit onderdeel.

Verder lezen

Websites

<http://leerkracht.kennisnet.nl/5848/10-tips-voor-mediaopvoeding>

www.kennisnet.nl

www.kennisnet.nl

www.leermiddelenplein.nl

www.medialessen.nl/mediawijsheid

www.mediawijzer.net

www.michelkoene.nl , www.jolietoys.nl , www.nenko.nl en www.elfenbos.nl .

www.netwijs.nl

www.netwijs.nl

www.rsi-vereniging.nl

Literatuur

Slegers, Marlies, Soc kids. Je kind op social media, Scriptum, Schiedam 2012

Bas, J. de, Lessen in mediawijsheid. JSWboek, Amersfoort, ThiemeMeulenhoff 2011.

Zwanenberg, F., & Pardoën, J. Handboek mediawijsheid. Praktische gids en inspiratiebron voor het onderwijs. Stichting Mijn Kind Online, Leidschendam 2010 (download www.mijnkindonline.nl).

Colofon

Ontwikkelaar: Marijke van Eijkeren.

Drs. Marijke van Eijkeren-Erich studeerde ontwikkelingspsychologie in Nijmegen met als bijvak onderwijskunde. Ze volgde ook de opleiding Journalistiek voor Academici aan de School voor Journalistiek in Utrecht. Ze werkt als onafhankelijk journalist en auteur en schrijft met name over onderwerpen op het gebied van onderwijs, welzijn en kinderopvang. Op het gebied van onderwijs is basisonderwijs haar specialiteit.

‘Goed onderwijs is de sleutel tot persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijk succes. Vergeleken met vroeger is het onderwijs er een stuk leuker op geworden. Leerlingen zijn actiever en meer betrokken bij het leren. Er wordt beter ingespeeld op verschillen tussen kinderen in leerstijl en leerbehoefte. Natuurlijk moet de opbrengst van het onderwijs goed zijn. Maar onderwijs is zoveel meer dan rekenen en taal. Het is belangrijk dat kinderen zelfvertrouwen hebben, een positief zelfbeeld hebben, creatief zijn, sociaal zijn en dat zij respectvol met elkaar en de wereld omgaan. Het gaat er uiteindelijk om dat een kind zich op school gehoord en gezien weet, dat het veel en met plezier leert en dat het zich in brede zin kan ontwikkelen. Een leerkracht kan voor een kind het verschil maken. Een gedegen kennisbasis helpt daarbij. Maar het gaat uiteindelijk om de toepassing in de praktijk. Het is de leerkracht die kinderen enthousiast maakt voor leren, vertrouwen geeft in eigen mogelijkheden en een basis legt voor de verdere schoolloopbaan.’